

**Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyi
İctimai Səhiyyə və İslahatlar Mərkəzinin
Monitoring və təhlil şöbəsi**

**AZS – 066 elektron baza məlumatları əsasında
4 il (2017, 2018, 2019, 2020 illər)
ərzində xəstəxanaların
fəaliyyətinin təhlili üzrə
HESABATI**

BAKI - 2021

Mündəricat

1. GİRİŞ.....	3
a) BU TƏHLİLİN APARILMASINI TƏNZİMLƏYƏN QANUNVERİCİ BAZA.....	3
b) ƏSAS MƏQSƏD VƏ TAPŞIRIQLARIN TƏHLİLİ	Ошибка! Закладка не определена.
c) METODOLOGİYA	4
2. NƏTİCƏLƏR.....	4
A) ÜMUMİ MƏLUMATLAR.....	4
<i>Cədvəl 1. Xəstələrin cinsə görə qruplaşdırılması.....</i>	Ошибка! Закладка не определена.
<i>Cədvəl 2. Xəstələrin yaşa görə qruplaşdırılması</i>	Ошибка! Закладка не определена.
<i>Cədvəl 3. Xəstələrin cins, və orta çarpayı günlərinə görə qruplaşdırılması</i>	Ошибка! Закладка не определена.
<i>Cədvəl 4. Xəstələrin cins, yaş və ailə vəziyyətinə görə qruplaşdırılması</i>	Ошибка! Закладка не определена.
<i>Cədvəl 5. Xəstələrin cins, yaş və təhsil səviyyəsinə görə qruplaşdırılması</i>	Ошибка! Закладка не определена.
<i>Cədvəl 6. Xəstələrin cins, yaş və sosial statusa görə qruplaşdırılması ..</i>	Ошибка! Закладка не определена.
<i>Cədvəl 7. Xəstələrin cins, yaş və yaşayış regionuna görə qruplaşdırılması.....</i>	Ошибка! Закладка не определена.
<i>Cədvəl 8. Region xəstəxanaları üzrə xəstələrin qruplaşdırılması</i>	Ошибка! Закладка не определена.
B) XƏSTƏLİK SİNİFLƏRİ ÜZRƏ QRUPLAŞDIRILMA	Ошибка! Закладка не определена.
<i>Cədvəl 9. Xəstələrin sayı, çarpayı günləri və orta çarpayı sayının xəstəlik sinifləri üzrə qruplaşdırılması</i>	Ошибка! Закладка не определена.
<i>Cədvəl 10. Xəstələrin cins və xəstəlik siniflərinə görə qruplaşdırılması</i>	Ошибка! Закладка не определена.
<i>Cədvəl 11. Xəstəlik sinifləri və xəstələrin yaşa görə qruplaşdırılması..</i>	Ошибка! Закладка не определена.
<i>Cədvəl 12. Xəstələrin yaşadığı regiondan asılı olaraq xəstəlik siniflərinə görə qruplaşdırılması.....</i>	Ошибка! Закладка не определена.
<i>Cədvəl 13. Xəstəlik siniflərinin hospitalizasiya prosesinin nəticələrinə əsasən qruplaşdırılması</i>	Ошибка! Закладка не определена.
<i>Cədvəl 13a. 2017-ci, 2018-ci, 2019-ci və 2020-ci illərdə ölənlərin sayı.....</i>	Ошибка! Закладка не определена.
<i>Diagram 13a. 2017-ci, 2018-ci, 2019-ci və 2020-ci illərdə ölənlərin faiz nisbəti</i>	Ошибка! Закладка не определена.
<i>Cədvəl 14. Xəstəlik siniflərinin müalicə nəticələri ilə asılılığı</i>	Ошибка! Закладка не определена.
<i>Cədvəl 15. Xəstəlik siniflərinin xəstələrin stasionara daxilolma metodu ilə müqayisəsi..</i>	Ошибка! Закладка не определена.
<i>Cədvəl 16. Əillik qrupuna daxil olan xəstələrin xəstəlik sinifləri üzrə qruplaşdırılması ...</i>	Ошибка! Закладка не определена.
C) MÜXTƏLİF QARŞILIQLI ƏLAQƏLƏR	Ошибка! Закладка не определена.
<i>Cədvəl 17. Stasionarların əmlak sahibi ilə çarpayı sayının müqayisəsi və faiz nisbəti.....</i>	20
<i>Cədvəl 18. Xəstələrin cins və yaşına görə ölüm halları</i>	Ошибка! Закладка не определена.
<i>Cədvəl 19. Xəstələrin cins və yaşından asılı olaraq cərrahi əməliyyatları.....</i>	Ошибка! Закладка не определена.
d) ƏSAS GÖSTƏRİCİLƏR ÜZRƏ İLK 20-LİK.....	Ошибка! Закладка не определена.
<i>Cədvəl 20. Xəstə sayına görə stasionarların ilk 20-liyi.....</i>	22

Cədvəl 21. Dövlət və özəl xəstəxanalarda XBT-10 üzrə xəstəliklərin ilk 20-liyi	Ошибка! Закладка не определена.
Cədvəl 22 . Dövlət və özəl xəstəxanalarda XBT-9 üzrə cərrahi əməliyyatların ilk 20-liyi	23
Cədvəl 23. Dövlət və özəl xəstəxanalarda ölüm hallarının ilk 20-liyi ...	Ошибка! Закладка не определена.
e) DOĞUŞAYARDIM GÖSTƏRİCİLƏR	Ошибка! Закладка не определена.
g) UŞAQLARIN HOSPİTALİZASİYA NƏTİCƏLƏRİNİN TƏHLİLİ (0-18 yaş)....	Ошибка! Закладка не определена.
Cədvəl 24. Xəstə uşaqların cins, say və orta çarpayı günlərinə görə qruplaşdırılması	32
Cədvəl 25. Xəstə uşaqlar və orta çarpayı günlərinin sayını göstərən stasionarların ilk 10-luğu	34
Cədvəl 26. Yaşdan asılı olaraq uşaq ölümlərinin ilk 10-luğu.....	Ошибка! Закладка не определена.
Cədvəl 27. Yaşdan asılı olaraq cərrahi müdaxilələrin ilk 10-luğu	34
3. TÖVSIYƏLƏR.....	35
4. QEYDLƏR.....	35

1. GİRİŞ

Bu analiz, 01.01.2017-ci il tarixdən 31.12.2020-ci il tarixinə qədər AZS – 066 statistik elektron məlumat bazasından alınan məlumatlara əsaslanır. AZS – 066 statistik elektron məlumat bazası həm dövlət, həm də özəl xəstəxanalardan alınan məlumatlara əsaslanır. Tədqiqatda istifadə olunan məlumatlar Cədvəl 1-də verilmişdir. Cədvəldən göründüyü kimi AZS – 066 statistik elektron məlumat bazasında qeydiyyatdan keçən hospitalizasiya olunanların sayı hər il artır.

Cədvəl 1.Tədqiqat ərzində analiz olunan hospitalizasiya və stasionarların sayı

İllər	AZS – 066 – dakı stasionarların sayı	Ölkədəki stasionarların sayı	AZS – 066 – dakı hospitalizasiyaların sayı
2017	337	569	522209
2018	366	566	562935
2019	316	563	642876
2020	283	570	511588
2017-2020-ci illər ərzində hospitalizasiyaların cəmi:			2 239 608

Bu analitik hesabat, hospitalizasiya ilə bağlı bütün məlumatları özündə cəmləşdirmədiyi üçün ölkə üzrə hospitalizasiya olunanların tam təsvirini vermir (həm xəstəxana, həm də özəl xəstəxanaların hamısı AZS – 066 – ya məlumat vermir, ona görə də stasionarların sayı və quruluşu fərqlənir).

a) Bu təhlilin aparılmasını tənzimləyən Qanunverici baza

Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin 24.04.2014-cü il tarixli 30 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin 2014-2020-ci illər üçün strateji planı üzrə” Fəaliyyət planının 9.3. “Hər il alınmış məlumatların təhlili və indikatorların yerinə yetirilməsinin proqnozu” bəndinin icrasını təmin etmək məqsədi ilə və Səhiyyə Nazirliyinin İctimai Səhiyyə və İslahatlar Mərkəzinin direktorunun 04 aprel 2019 –cu il tarixli 12-Ü nömrəli əmrinə əsasən AZS – 066 sayılı elektron formasının son 4 ilin hesabatlarına dair təhlil işi aparılmışdır. Indikatorlar müəyyən edilmiş və seçilmişdir; seçimə uyğun olaraq təhlil aparılmışdır. Nəticələrə dair dəyirmi masanın keçirilməsi və müəssisələrdə AZS – 066 sayılı formanın və

xəstəlik tarixçəsinin düzgün doldurulmasına dair məlumat kitabçasının tərtibi və müəssisələrə paylanması planlaşdırılır.

"Azərbaycanda səhiyyənin maliyyələşdirilməsinin yeni mexanizminin tətbiqinə hazırlıq barədə" Səhiyyə Nazirliyinin 03.08.2009-cu il tarixli, 127 sayılı əmri ilə stasionardan çıxan şəxsin tibbi kartasının (AZS – 066 nömrəli forma) bazaya daxil edilməsi prosesinin avtomatlaşdırılmasına başlanılmışdır. Bu forma xəstəxanaların fəaliyyətinin təhlili üçün əsas mənbədir. "Stasionarların fəaliyyətinə elektron nəzarət sistemi" haqqında Səhiyyə Nazirliyinin 22.11.2011-ci il tarixli, 108 sayılı əmri ilə bütün ölkə stasionarları üzrə elektron nəzarət sisteminin alət və tədbirləri müəyyən edilmişdir. Əmrin 5-ci bəndinə əsasən tibb müəssisələrinin fəaliyyətinə dair ən vacib göstəriciləri əsasında rüblük analitik hesabatların hazırlanması İctimai Səhiyyə və İslahatlar Mərkəzi (İSİM) tərəfindən həyata keçirilir. "Stasionar tipli tibb müəssisələrinin fəaliyyətinə elektron nəzarət sisteminin gücləndirilməsi barədə" Səhiyyə Nazirliyinin 22.04.2013-cü il tarixli, 35 sayılı əmrinə əsasən onlayn rejimdə elektron sistemə məlumatların daxil edilməsi üçün tədbirlər müəyyən edilmişdir. Əmrin 4-cü bəndində İSİM – in Səhiyyə Nazirliyinin İnformatika və Statistika İdarəsi ilə birgə elektron məlumat bazasında toplanmış rüblük informasiyanı təhlil edərək Səhiyyə Nazirliyinə təqdim etməsi göstərilmişdir.

B) Əsas məqsəd və tapşırıqların təhlili

Ölkə üzrə stasionarlardan məlumatın əldə edilməsi və təhlilinin əsas məqsədi səhiyyə sisteminin yüksək idarə edilməsini təmin edəcək qərarların qəbulu prosesinin asanlaşdırılmasından ibarətdir. Məqsədə nail olmaq üçün aşağıdakı tapşırıqların icrası nəzərdə tutulur:

- AZS – 066 statistik kartasına əsaslanaraq əsas göstəricilərin, daha çox yayılmış xəstəlik siniflərinin, ana və uşaq sağlamlıq göstəricilərinin hərtərəfli təhlili;
- 2017-2020 illər daxilində müxtəlif xəstəlik siniflərinin vacib göstəricilərlə asılılığının müqayisəsi və təhlili;
- Tendensiyaların aşkar edilməsi;
- QİX-lərin ətraflı analizi
- Təvsiyələrin verilməsi.

C) Metodologiya

AZS – 066 hesabatının statistik forması hər bir hospitalizasiya zamanı mütləqdir və əsasən stasionarın fəaliyyətinin qiymətləndirilməsinə xidmət edir. Bu formanın respublika üzrə geniş miqyasda (rayon, şəhər, ölkə) istifadə olunması keyfiyyətli təhlil aparmağa imkan yaradacaqdır. AZS – 066 statistik kartası 85 xanadan ibarət olub bir çox parametrlər üzrə ətraflı təhlil aparmağa şərait yaradır.

Səhiyyə Nazirliyinin Səhiyyənin İnformasiyalaşdırılması Mərkəzi hər rüb AZS – 066 statistik kartanın xana qruplarını Excel 97-2003 faylında İSİM – in Monitoring və təhlil şöbəsinə təqdim edir. Sonra əldə olunmuş məlumat Tableau Desktop programında monitoring və təhlil üçün Tableau Data Extract (TDE) formatına konvertasiya olunur. Bu informasiya ölkədəki böyük stasionarlarda əksər hospitalizasiya hallarının rüblük məlumatlarını özündə cəmləşdirir.

Bu hesabatın strukturu vacib göstəricilərə üstünlük verilərək hazırlanıb. Əlavə olaraq, bir göstəricinin digəri ilə asılılıq əlaqəsini müəyyən etmək üçün "çarpaz cədvəl" (cross – tabulation) analitik vasitəsindən istifadə olunmuşdur. "Xəstə sayının və orta çarpayı günlərinin xəstəlik siniflərinə görə qruplaşdırılması" cədvəli və s. Çeşidlilik çoxluğu ilə əlaqədar olaraq, bütün sinif xəstəliklərin cədvəllərdə təqdim edilməsi çətinlik yaratdığı üçün bəzi göstəricilər ilk 10-luq formatında qruplaşdırılmışdır. Məsələn: "Xəstə sayına görə stasionarların ilk 10-luğu".

Cədvəldəki məlumatlar illər üzrə qruplaşdırılıb, bəzi hallarda isə 1-ci (2017) və sonuncu (2020) illərdə alınan məlumatların müqayisəsi verilmişdir. Məsələn: «Xəstəlik siniflərinin hospitalizasiya prosesinin nəticələrinə əsasən qruplaşdırılması».

2. NƏTİCƏLƏR

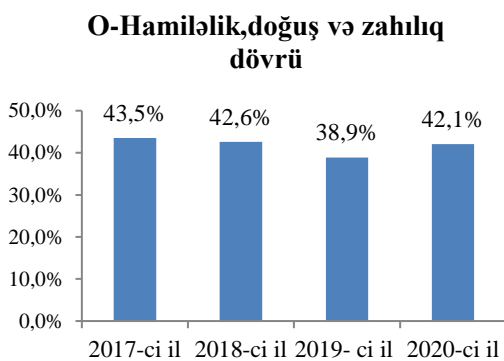
A) ÜMUMİ MƏLUMATLAR

Cədvəl 1. Xəstələrin cinsə görə qruplaşdırılması

	2017-ci il	2018-ci il	2019-ci il	2020-ci il
kişi	40%	40%	42%	40%
qadın	60%	60%	58%	60%

Cədvəl 1 – də ümumi hospitalizasiya olunanların cins nisbəti göstərilmişdir. Cədvəldən göründüyü kimi stasionara müraciət edən qadınların kişilərə nisbəti 20% - 16 %-dir. Bu nisbət tədqiqat aparılan 4 il ərzində demək olar ki, eyni səviyyədə qalmışdır . Bu fərq qadınlar arasında hospitalizasiyanın strukturu ilə izah edilir: 2017-ci ildən 2020-ci ilədək olan hospitalizasiyaların 40%-dən çoxu doğuşla bağlıdır (Qrafik 1).

Qrafik 1. Qadınlar arasında hamiləliklə bağlı hospitalizasiyaların nisbəti (2017-2020)

Cədvəl 2. Xəstələrin yaşa görə qruplaşdırılması

yaş	2017-ci il	2018-ci il	2019-ci il	2020-ci il
0-1	4,1%	4,1%	3,8%	3,3%
1-5	6,9%	6,8%	7,0%	4,8%
6-13	6,2%	6,3%	7,1%	5,6%
14-18	5,2%	5,1%	5,4%	5,1%
19-35	37,2%	36,6%	34,1%	36,5%
36-49	13,1%	13,4%	14,1%	14,5%
50-59	14,1%	14,1%	14,4%	14,7%
60-74	10,1%	10,7%	11,5%	13,4%
>75	3,2%	3,0%	2,5%	2,1%

Hospitalizasiyaların yaş üzrə kateqoriyasında 4 il ərzində, xüsusilə 2020 – ci ildə dəyişiklik müşahidə edilmişdir (Cədvəl 2). 2020-ci ildə COVID – 19 pandemiyasının başlanması ilə bağlı yaşlar üzrə hospitalizasiyada azalma müşahidə olunur. Eyni zamanda 60-74 yaş kateqoriyasında isə artım müşahidə olunub (10,1 % – 13,4 %); bu həmin yaş qrupunda olanlarda müxtəlif növ xroniki xəstəlik riskinin yüksək olması ilə əlaqələndirilir.

Cədvəl 3. Xəstələrin cins, yaş və orta çarpayı günlərinə görə qruplaşdırılması

<i>cins</i>	<i>yaş</i>	<i>orta çarpayı günlərinin sayı 2017-ci il üçün</i>	<i>orta çarpayı günlərinin sayı 2018-ci il üçün</i>	<i>orta çarpayı günlərinin sayı 2019-ci il üçün</i>	<i>orta çarpayı günlərinin sayı 2020-ci il üçün</i>
<i>kişi</i>	<i>0-1</i>	6,3	6,4	5,5	4,8
	<i>1-5</i>	6,6	6,5	5,7	4,9
	<i>6-13</i>	6,7	6,9	7,9	7,0
	<i>14-18</i>	6,1	6,8	7,4	6,6
	<i>19-35</i>	12,2	12,0	13,7	12,2
	<i>36-49</i>	18,2	19,6	19,3	17,7
	<i>50-59</i>	16,1	17,4	16,2	15,0
	<i>60-74</i>	13,8	14,6	12,9	11,9
	<i>>75</i>	11,0	10,9	11,0	10,0
	<i>cəmi</i>	11,9	12,4	12,3	11,5
<i>qadın</i>	<i>0-1</i>	7,3	7,4	6,6	6,2
	<i>1-5</i>	7,0	6,9	6,2	5,8
	<i>6-13</i>	7,0	7,0	7,9	7,7
	<i>14-18</i>	6,4	6,6	7,6	6,3
	<i>19-35</i>	5,5	5,4	5,4	4,7
	<i>36-49</i>	11,5	11,4	11,3	9,9
	<i>50-59</i>	13,7	13,3	13,2	12,3
	<i>60-74</i>	11,8	11,8	11,0	9,8
	<i>>75</i>	10,5	11,1	10,7	9,1
	<i>cəmi</i>	8,1	8,1	8,2	7,3
<i>cəmi</i>	9,6	9,8	9,9	9,0	

Cədvəl 3-dən görüldüyü kimi, 2020 – ci ildə orta çarpayı günlərinin sayında azalma baş verib. Bu da 2020 – ci ildə COVID-19 pandemiyasının başlanması ilə bağlıdır. COVID olmayan xəstələr yalnız təcili hallarda xəstəxanaya yerləşdirilirdi və pandemiya səbəbindən mümkün qədər tez evə yazılırdı; bu səbəbdən orta çarpayı günlərinin sayı azalmışdır.

Cədvəl 4. Xəstələrin 2017-ci, 2018-ci, 2019-ci, 2020-ci illər üçün cins və ailə vəziyyətinə görə qruplaşdırması

	<i>İllər</i>	<i>Evli</i>	<i>Subay</i>	<i>Boşanmış</i>	<i>Dul</i>	<i>Məlumat yoxdur</i>	<i>Cəmi</i>
<i>kişi</i>	2017	32,3%	15,3%	0,3%	0,8%	51,4%	100%
	2018	38,2%	25,3%	0,2%	0,5%	35,8%	100%
	2019	44,1%	37,6%	0,2%	0,2%	18%	100%
	2020	49,4%	37,3%	0,1%	0,1%	13,1%	100%
<i>qadın</i>	2017	53,8%	9,2%	0,3%	1,5%	35,3%	100%

	2018	57,0%	18,3%	0,2%	1,0%	23,5%	100%
	2019	60,5%	28,4%	0,1%	0,5%	10,5%	100%
	2020	66,4%	27,0%	0,1%	0,3%	6,2%	100%
<i>cəmi</i>	2017	45,1%	11,7%	0,3%	1,2%	41,8%	100%
	2018	49,5%	21,1%	0,2%	0,8%	28,4%	100%
	2019	53,7%	32,2%	0,1%	0,3%	13,6%	100%
	2020	59,6%	31,1%	0,1%	0,3%	8,9%	100%

Cədvəl 5. Xəstələrin 2017-ci, 2018-ci, 2019-ci və 2020-ci illər üçün cins və təhsil səviyyəsinə görə qruplaşdırılması

	<i>İllər</i>	<i>İbtidai təhsil</i>	<i>Orta təhsil</i>	<i>Orta ixtisas təhsili</i>	<i>Natamam ali təhsil</i>	<i>Ali təhsil</i>	<i>Məlumat yoxdur</i>	<i>Cəmi</i>
<i>kişi</i>	2017	1,2%	35,7%	2,0%	0,6%	7,8%	52,8%	100%
	2018	1,8%	38,2%	2,7%	0,5%	6,5%	50,3%	100%
	2019	2,6%	41,8%	3,2%	0,4%	5,9%	46,1%	100%
	2020	2,3%	46,2%	3,6%	0,4%	6,7%	40,8%	100%
<i>qadın</i>	2017	0,6%	51,1%	4,0%	1,0%	7,0%	36,2%	100%
	2018	0,8%	50,5%	5,3%	0,8%	6,6%	35,9%	100%
	2019	1,2%	50,6%	6,2%	0,6%	6,9%	34,5%	100%
	2020	1,1%	54,7%	7,0%	0,7%	7,2%	29,3%	100%
<i>cəmi</i>	2017	0,8%	44,9%	3,2%	0,9%	7,3%	42,9%	100%
	2018	1,2%	45,6%	4,3%	0,7%	6,6%	41,7%	100%
	2019	1,8%	47,0%	5,0%	0,5%	6,5%	39,3%	100%
	2020	1,6%	51,3%	5,6%	0,6%	7,0%	33,9%	100%

Cədvəl 6. Xəstələrin 2017-ci, 2018-ci, 2019-cü və 2020-ci illər üçün cins və sosial statusa görə qruplaşdırılması

	<i>İllər</i>	<i>İşləyir</i>	<i>İşləmir</i>	<i>Məktəbli</i>	<i>Tələbə</i>	<i>Təqaüdü</i>	<i>Hərbçi</i>	<i>Məktəbə qədər yaşda</i>	<i>Yaşayış yeri olmayan</i>	<i>Məlumat yoxdur</i>	<i>cəmi</i>
<i>kişi</i>	2017	9,6%	48,7%	8,0%	0,6%	6,1%	0,1%	8,6%	0,1%	18,2%	100%
	2018	9,7%	48,1%	8,4%	0,6%	6,5%	0,1%	7,6%	0,1%	18,9%	100%
	2019	9,4%	49,9%	10,1%	0,6%	5,7%	0,3%	6,6%	0,1%	17,5%	100%
	2020	10,5%	52,8%	8,9%	0,5%	6,4%	3,7%	5,1%	0,1%	12,2%	100%
<i>qadın</i>	2017	8,7%	68,1%	3,3%	0,6%	4,8%	0,0%	3,8%	0,1%	10,7%	100%
	2018	8,7%	68,0%	3,5%	0,6%	5,1%	0,0%	3,4%	0,1%	10,5%	100%
	2019	9,1%	67,9%	4,5%	0,6%	5,2%	0,0%	3,1%	0,1%	9,5%	100%
	2020	9,7%	73,2%	3,7%	0,6%	5,1%	0,0%	2,0%	0,1%	5,6%	100%
<i>cəmi</i>	2017	9,0%	60,2%	5,2%	0,6%	5,3%	0,0%	5,7%	0,1%	13,8%	100%
	2018	9,1%	60,0%	5,5%	0,6%	5,7%	0,0%	5,1%	0,1%	13,9%	100%
	2019	9,2%	60,4%	6,8%	0,6%	5,4%	0,1%	4,6%	0,1%	12,8%	100%
	2020	10,0%	65,0%	5,7%	0,6%	5,6%	1,5%	3,2%	0,1%	8,2%	100%

Cədvəl 4, 5 və 6 – da AZS – 066 elektron məlumat bazasının ailə, cins, təhsil və sosial statusa görə qruplaşdırmasının “Məlumat yoxdur” bölməsinin göstəricilərində 2017-2020-ci illər ərzində tədricən azalma müşahidə olunur. Bu azalma pasiyentlərin daxil olduğu şöbələrdə fərdi məlumatların və anamnezin daha keyfiyyətli toplanmasının və nəticədə AZS-066 elektron məlumat bazasına daha dolğun məlumatların daxil edilməsi ilə əlaqələndirilir.

Regionlar

Cədvəl 7. Xəstələrin 2017-ci, 2018-ci, 2019-ci, 2020-ci illər üçün cins və yaşayış regionuna görə qruplaşdırılması

	İllər	Abşeron	Aran	Bakı	Dağlıq Şirvan	Gəncə-Qazax	Lənkəran	Naxçıvan	Quba-Xaçmaz	Şəki-Zaqatala	Yuxarı Qarabağ
kişi	2017	12,4%	21,2%	26,3%	3,3%	13,3%	7,5%	0,7%	5,4%	6,3%	3,7%
	2018	12,4%	21,4%	25,5%	3,3%	13,7%	7,8%	0,5%	5,2%	6,2%	4,0%
	2019	12,4%	21,1%	23,8%	3,1%	14,7%	8,4%	0,6%	5,2%	6,0%	4,6%
	2020	12,1%	21,0%	24,2%	2,8%	15,8%	7,6%	0,6%	5,5%	5,5%	5,0%
qadın	2017	10,4%	21,5%	29,7%	3,1%	11,2%	7,6%	0,5%	5,7%	6,8%	3,5%
	2018	10,4%	21,7%	28,9%	3,1%	11,9%	7,5%	0,4%	5,6%	6,8%	3,7%
	2019	10,4%	21,1%	28,6%	2,9%	12,3%	8,0%	0,5%	5,5%	6,8%	3,9%
	2020	10,4%	20,5%	29,2%	2,8%	12,9%	6,8%	0,4%	6,4%	6,8%	3,8%
cəmi	2017	11,2%	21,4%	28,4%	3,2%	12,0%	7,6%	0,5%	5,6%	6,6%	3,6%
	2018	11,2%	21,6%	27,6%	3,2%	12,6%	7,6%	0,5%	5,5%	6,6%	3,8%
	2019	11,2%	21,1%	26,6%	3,0%	13,3%	8,2%	0,6%	5,4%	6,5%	4,2%
	2020	11,1%	20,7%	27,2%	2,8%	14,0%	7,1%	0,5%	6,0%	6,3%	4,3%

Regionlar üzrə hospitalizasiya olunanların sayı (Cədvəl 7) 4 il ərzində əhəmiyyətli dərəcədə dəyişilməmişdir. Hospitalizasiya olunanların sayı ən çox Bakı və Aran rayonunda qeydə alınmışdır.

Cədvəl 8. Region xəstəxanaları üzrə xəstələrin qruplaşdırılması

Region	2017-ci il		2018-ci il		2019-ci il		2020-ci il	
	Faiz	Orta çarpayı günlərinin sayı	Faiz	Orta çarpayı günlərinin sayı	Faiz	Orta çarpayı günlərinin sayı	Faiz	Orta çarpayı günlərinin sayı
Abşeron	11,2%	7,9	11,2%	8,3	11,2%	8,2	11,1%	7,4
Aran	21,4%	10,6	21,6%	10,2	21,1%	10,6	20,7%	9,6
Bakı	28,4%	8,8	27,6%	9,3	26,6%	8,7	27,2%	8,4
Dağlıq Şirvan	3,2%	10,3	3,2%	10,9	3,0%	11,1	2,8%	8,9
Gəncə-Qazax	12,0%	11,3	12,6%	11,6	13,3%	11,8	14,0%	11,1
Lənkəran	7,6%	10,1	7,6%	10,5	8,2%	11,2	7,1%	9,9
Naxçıvan	0,5%	11,5	0,5%	10,7	0,6%	10,4	0,5%	10,0
Quba-Xaçmaz	5,6%	9,8	5,5%	9,7	5,4%	10,6	6,0%	7,7
Şəki-Zaqatala	6,6%	9,8	6,6%	10,3	6,5%	9,7	6,3%	6,4
Yuxarı Qarabağ	3,6%	11,4	3,8%	11,3	4,2%	13,5	4,3%	11,9
Cəmi	100%	9,8	100%	10	100,0%	10,1	100,0%	9,0

2020-ci ildə COVID-19 pandemiyasının başlanması ilə əlaqədar olaraq regionlar üzrə orta çarpayı günlərində (bax: Cədvəl 8) dəyişikliklər baş vermişdir. Orta çarpayı günlərinin sayı ən çox Naxçıvan (11,5-10,0) və Yuxarı Qarabağ (11,4-11,9) bölgəsində olmuşdur. Ən az orta çarpayı günləri isə Bakı şəhəri (8,8-8,4) və Abşeronda (7,9-7,4) qeydə alınmışdır. Ümumilikdə respublika üzrə orta çarpayı günlərində bir qədər azalma müşahidə olunur (9,8-9,0).

Bakı və region nisbəti

Cədvəl 9. Cins və yaş kateqoriyaları üzrə dörd il ərzində Bakı və regionlarda olan xəstələrin nisbəti

cins	yaş	Bakı				Regionlar			
		2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
kişi	0-1	7,4%	7,0%	7,0%	5,5%	6,0%	6,2%	5,2%	5,1%
	1-5	12,0%	11,2%	12,3%	8,4%	8,6%	8,7%	8,2%	6,3%
	6-13	9,8%	10,3%	10,4%	8,2%	8,8%	8,8%	9,9%	8,3%
	14-18	6,3%	5,8%	5,1%	4,9%	8,8%	8,5%	9,1%	8,1%
	19-35	17,9%	17,7%	15,5%	18,3%	20,1%	20,0%	19,4%	21,5%
	36-49	11,4%	11,9%	12,4%	13,9%	14,1%	14,2%	14,4%	14,3%
	50-59	16,2%	16,2%	16,1%	17,3%	17,6%	17,4%	17,4%	17,4%
	60-74	14,2%	15,6%	17,4%	20,1%	12,2%	12,6%	13,6%	16,6%
	>75	4,6%	4,3%	3,8%	3,4%	3,8%	3,5%	2,8%	2,4%
cəmi	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	
qadın	0-1	2,5%	2,2%	2,2%	1,6%	2,2%	2,4%	2,2%	1,9%
	1-5	4,7%	4,3%	4,8%	2,9%	3,6%	3,8%	3,8%	2,4%
	6-13	3,7%	3,6%	3,6%	2,7%	3,9%	3,9%	4,9%	3,7%
	14-18	2,4%	2,4%	2,3%	2,4%	4,1%	4,1%	4,3%	4,2%
	19-35	52,1%	51,8%	50,1%	51,6%	50,0%	48,6%	44,9%	46,2%
	36-49	12,3%	12,8%	13,5%	14,9%	13,2%	13,6%	14,8%	14,9%
	50-59	10,3%	10,5%	10,4%	11,1%	12,7%	12,9%	13,8%	14,1%
	60-74	9,1%	9,6%	10,4%	10,8%	7,8%	8,4%	9,3%	10,9%
	>75	2,9%	2,8%	2,7%	2,0%	2,4%	2,3%	1,9%	1,7%
cəmi	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	

Cədvəl 9-a əsasən, 2020-ci ildə uşaqların (0 – 18 yaş) yaş və cins kateqoriyaları üzrə hospitalizasiyasında azalma müşahidə olunur. Ancaq rayonlarla müqayisədə Bakıda 19 və yuxarı yaş kateqoriyası üzrə hospitalizasiya hallarında artım müşahidə olunur. Bu da öz növbəsində 2020 –ci ildə COVID-19 pandemiyasının başlanması ilə bağlıdır çünki bütün ağır hallarda göndəriş Bakı şəhər xəstəxanalarına olmuşdur.

Cədvəl 10. Dörd il ərzində Bakı və region xəstəxanasında olan xəstələrin nisbəti

	Bakı				Region			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Faiz	28,4%	27,6%	26,6%	27,2%	71,6%	72,4%	73,4%	72,8%
Orta çarpayı günlərinin sayı	8,8	9,3	8,7	8,4	10,1	10,3	10,6	6,7

Cədvəl 10 –dan aydın olur ki, 4 il ərzində Bakı şəhəri üzrə orta çarpayı günləri dəyişməmişdir. Ancaq rayonlarda 2017-2019-cu illərlə müqayisədə, 2020-ci ildə orta çarpayı günlərində kəskin azalma (10,3 – 6,7) müşahidə olunmuşdur, bu hal da COVID – 19 pandemiyası ilə əlaqələndirilir.

Cədvəl 11. Dörd il ərzində xəstəlik sinifinə görə Bakı və regionlarda olan xəstələrin nisbəti

Xəstəliklərin sinifləri	Bakı				Regionlar			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
AB - İnfeksiyon xəstəlikləri	5,1%	4,5%	4,1%	4,5%	3,8%	3,6%	3,5%	3,6%
C - Yeni törəmələr	8,0%	8,6%	8,6%	8,6%	7,2%	7,5%	7,3%	7,5%
D - Qanaradıcı orqanların xəstəlikləri	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%
E - Endokrin sistemin xəstəlikləri	2,2%	2,3%	2,7%	2,3%	3,1%	3,1%	3,3%	3,1%
F - Psixi pozğunluqlar	4,5%	4,4%	3,1%	4,4%	3,1%	3,2%	4,1%	3,2%
G - Sınır sisteminin xəstəlikləri	1,4%	1,5%	1,8%	1,5%	3,0%	3,4%	5,4%	3,4%
H - Gözün xəstəlikləri	3,1%	3,0%	3,1%	3,0%	4,4%	4,6%	4,6%	4,6%
I - Qan dövranı sisteminin xəstəlikləri	11,8%	11,9%	12,0%	11,9%	11,2%	11,0%	11,6%	11,0%
J - Tənəffüs orqanlarının xəstəlikləri	10,9%	10,9%	12,0%	10,9%	10,9%	11,1%	11,2%	11,1%
K - Həzm sisteminin xəstəlikləri	8,2%	8,0%	7,9%	8,0%	10,6%	10,5%	9,4%	10,5%
L - Dəri xəstəlikləri	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%	0,8%	0,8%	0,9%	0,8%
M - Sümükl-əzələ sisteminin xəstəlikləri	1,6%	1,7%	2,1%	1,7%	2,1%	2,2%	2,9%	2,2%
N - Sidik-cinsiyyət sisteminin xəstəlikləri	4,9%	5,2%	6,1%	5,2%	5,5%	5,6%	5,7%	5,6%
O - Hamiləlik, doğuş və zəhəliq dövrü	30,6%	30,7%	29,1%	30,7%	25,9%	25,4%	22,0%	25,4%
P - Perinatal halları	0,9%	0,8%	0,9%	0,8%	1,1%	1,2%	1,2%	1,2%
Q - Anadangəlmə anomaliyalar	0,4%	0,4%	0,6%	0,4%	1,1%	1,1%	1,5%	1,1%
R - Simptomlar	0,3%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,5%	0,5%	0,5%
ST - Travmalar, zəhərlənmələr	2,1%	2,3%	2,2%	2,3%	3,3%	3,3%	3,2%	3,3%
VWXZ - Digər	2,1%	1,7%	1,5%	1,7%	1,7%	1,6%	1,4%	1,6%
cəmi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bakı və regionlar üzrə hospitalizasiya olunanların xəstələnmə səbəbləri demək olar ki, eynidir (Cədvəl 11). Eləcə də hamiləlik və doğuşla bağlı (O sinifi) hospitalizasiyaların faizlərində Bakı və regionlarda demək olar ki, dəyişikliklər qeydə alınmayıb.

B) XƏSTƏLİK SINIFLƏRİ ÜZRƏ QRUPLAŞDIRILMA

Cəvdəl 12. Dörd il ərzində xəstələrin sayı faizlə, orta çarpayı sayının xəstəlik sinifləri üzrə qruplaşdırılması

Xəstəliklərin sinifləri	2017-ci il		2018-ci il		2019-ci il		2020-ci il	
	Say(Faiz)	Orta çarpayı günlərinin sayı	Say(Faiz)	Orta çarpayı günlərinin sayı	Say(Faiz)	Orta çarpayı günlərinin sayı	Say(Faiz)	Orta çarpayı günlərinin sayı
AB - İnfeksiyon xəstəlikləri	4,7%	19,5	4,5%	19,4	4,4%	16,9	3,7%	18,1
C - Yeni törəmələr	7,0%	12,4	7,0%	12,0	7,2%	11,2	7,9%	10,1
D - Qanyaradıcı orqanların xəstəlikləri	0,4%	10,4	0,4%	10,4	0,4%	10,4	0,3%	9,3
E - Endokrin sistemin xəstəlikləri	3,0%	11,2	2,4%	11,4	3,1%	12,1	2,3%	10,2
F - Psixi pozğunluqlar	3,3%	36,4	3,1%	49,9	3,6%	43,0	3,8%	45,0
G - Sınırlı sisteminin xəstəlikləri	2,7%	12,7	2,7%	13,5	4,6%	14,4	3,6%	13
H - Gözün xəstəlikləri	3,7%	4,9	3,4%	5,5	3,9%	4,7	4,0%	3,5
I - Qan dövranı sisteminin xəstəlikləri	11,6%	12	11,7%	11,3	11,7%	11,8	9,2%	11,4
J - Tənəffüs orqanlarının xəstəlikləri	11,1%	8,1	14,1%	7,9	11,7%	7,8	9,5%	7,0
K - Həzm sisteminin xəstəlikləri	9,9%	7,3	9,6%	7,1	9,1%	7,3	8,1%	5,6
L - Dəri xəstəlikləri	1,0%	8,3	1,0%	8,0	1,0%	8,2	0,9%	7,3
M - Sümük-əzələ sisteminin xəstəlikləri	2,1%	11,6	2,0%	12,1	2,7%	11,7	2,3%	10,3
N - Sidiq-cinsiyyət sisteminin xəstəlikləri	5,2%	14,6	5,0%	25,6	5,5%	11,8	5,1%	10,5
O - Hamiləlik, doğuş və zahılıq dövrü	25,9%	4,1	25,4%	3,9	22,7%	3,9	25,2%	3,3
P - Perinatal halları	1,0%	7,1	1,1%	7,7	1,1%	6,9	1,1%	7,3
Q - Anadangəlmə anomaliyalar	1,1%	8,1	1,0%	8,1	1,3%	8,5	1,1%	6,5
R - Simptomlar	0,5%	7,8	0,5%	7,1	0,6%	7,7	0,5%	6,0
ST - Travmalar, zəhərlənmələr	4,0%	8,5	3,6%	8,2	3,9%	9,0	4,3%	8,6
VWXYZ - Digər	1,7%	3,3	1,6%	3,9	1,4%	4,6	7,4%	7,7
Cəmi	100%	9,6	100%	10,4	100%	9,9	100%	9,0

Cədvəl 12-yə müvafiq olaraq 4 xəstəlik siniflərində (Psixi pozğunluqlar, Sınir sisteminin xəstəlikləri, Perinatal hallar, Travmalar, zəhərlənmələr və Digər) başqa digər bütün xəstəlik sinifləri üzrə orta çarpayı günlərinin sayında azalma müşahidə olunur. Bu hal daha effektiv tibbi xidmətlərin göstərilməsi ilə əlaqədardır. Orta çarpayı günlərinin sayının daha çox olması psixosomatik xəstəliklərdə, məsələn, 2020-ci ildə 45 gün olmaqla müşahidə edilmişdir. Ən az orta çarpayı günləri isə doğuşla əlaqədar (O sinifi), məsələn 2020-ci ildə 3,3 gün olmaqla qeydə alınmışdır.

Nəzərə almaq lazımdır ki, “Digər xəstəliklər” üzrə həm hospitalizasiya sayında (1,7%-dən 7,4%-ə), həm də orta çarpayı günlərinin sayında (3,3-dən 7,7-ə) artım müşahidə edilmişdir. Bu da 2020-ci ilin COVID-19 pandemiya dövrünə təsadüf edir. Eləcə də COVID-19 özlüyündə Koronavirus ailəsinə, bu da öz növbəsində “Digər xəstəliklər” sinfinə aid olduğuna görə həmin qrupun göstəricilərində də artım müşahidə olunur.

Cədvəl 13. Dörd il ərzində xəstələrin cins və xəstəlik siniflərinə görə qruplaşdırılması

Xəstəliklərin sinifləri	2017-ci il			2018-ci il			2019-ci il			2020-ci il		
	kişi	qadın	cəmi	kişi	qadın	cəmi	kişi	qadın	cəmi	kişi	qadın	cəmi
AB - İnfeksiyon xəstəlikləri	7,0%	3,2%	4,7%	6,7%	2,9%	4,5%	6,4%	3,0%	4,4%	5,3%	2,6%	3,7%
C - Yeni törəmələr	5,7%	7,9%	7,0%	5,5%	8,0%	7,0%	5,5%	8,4%	7,2%	6,6%	8,7%	7,9%
D - Qanayaradıcı orqanların xəstəlikləri	0,5%	0,4%	0,4%	0,5%	0,3%	0,4%	0,5%	0,3%	0,4%	0,3%	0,2%	0,3%
E - Endokrin sistemin xəstəlikləri	2,9%	3,0%	3,0%	2,4%	2,3%	2,4%	2,9%	3,2%	3,1%	2,4%	2,2%	2,3%
F - Psixi pozğunluqlar	6,1%	1,3%	3,3%	5,9%	1,3%	3,1%	6,1%	1,8%	3,6%	6,8%	1,9%	3,8%
G - Sınir sisteminin xəstəlikləri	3,8%	2,1%	2,7%	3,8%	2,0%	2,7%	6,1%	3,5%	4,6%	4,9%	2,7%	3,6%
H - Gözün xəstəlikləri	4,5%	3,2%	3,7%	4,3%	2,8%	3,4%	4,6%	3,4%	3,9%	4,8%	3,4%	4,0%
I - Qan dövranı sisteminin	16,9%	8,0%	11,6%	17,5%	7,8%	11,7%	16,8%	8,1%	11,7%	14,0%	6,0%	9,2%
J - Tənəffüs orqanlarının xəstəlikləri	15,6%	8,1%	11,1%	19,8%	10,3%	14,1%	15,5%	9,0%	11,7%	12,4%	7,5%	9,5%
K - Həzm sisteminin xəstəlikləri	12,5%	8,2%	9,9%	11,9%	8,1%	9,6%	11,0%	7,7%	9,1%	10,2%	6,8%	8,1%
L - Dəri xəstəlikləri	1,6%	0,6%	1,0%	1,6%	0,5%	1,0%	1,6%	0,6%	1,0%	1,3%	0,5%	0,9%
M - Sümük-əzələ sisteminin xəstəlikləri	2,7%	1,7%	2,1%	2,6%	1,6%	2,0%	3,4%	2,2%	2,7%	3,3%	1,7%	2,3%
N - Sidik-cinsiyyət sisteminin xəstəlikləri	6,0%	4,6%	5,2%	5,3%	4,8%	5,0%	5,9%	5,3%	5,5%	6,0%	4,5%	5,1%
P - Perinatal halları	1,5%	0,7%	1,0%	1,5%	0,8%	1,1%	1,5%	0,8%	1,1%	1,6%	0,8%	1,1%

Q - Anadangəlmə anomaliyalar	2,0%	0,4%	1,1%	1,8%	0,5%	1,0%	2,3%	0,6%	1,3%	2,0%	0,5%	1,1%
R - Simptomlar	0,7%	0,4%	0,5%	0,6%	0,3%	0,5%	0,8%	0,4%	0,6%	0,7%	0,3%	0,5%
ST - Travmalar, zəhərlənmələr	6,5%	2,3%	4,0%	5,7%	2,2%	3,6%	6,2%	2,2%	3,9%	8,0%	1,8%	4,3%
VWXZ - Digər	3,5%	0,5%	1,7%	2,7%	0,8%	1,6%	2,7%	0,4%	1,4%	9,5%	5,9%	7,4%
Cəmi	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

2020-ci il üzrə cədvəl 13-ü analiz edərkən aydın olur ki, “Yeni törəmələr”, “Sinir sisteminin xəstəlikləri” və “Digər” siniflər istisna olmaqla, bir çox göstəricilər azalıb və ya eyni qalmışdır. Belə ki, “Yeni törəmələr” 2017-ci ildə – 7,0 %, 2020-ci ildə – 7,9%; “Sinir sisteminin xəstəlikləri” 2017-ci ildə – 2,7 %, 2020 – ci ildə – 3,6%;” Digər” 2017 -ci ildə– 1,7 %, 2020 -ci ildə– 7,4% olmuşdur. Qeyd etmək lazımdır ki, kişilər qadınlara nisbətən daha tez-tez xəstələnirlər.

Cədvəl 13a. Dörd il ərzində xəstəlik siniflərinə görə O – sinfi üçün qruplaşma

	2017-ci il	2018-ci il	2019-ci il	2020-ci il
O - Hamiləlik, doğuş və zahılıq dövrü	43,5%	42,6%	38,9%	42,1%

Dörd il ərzində O – sinfi üçün qruplaşmada göstəricilər eyni qalmışdır.

Cədvəl 14. 2017-ci və 2020-ci illər üçün xəstəlik sinifləri və xəstələrin yaşa görə qruplaşdırılması (faizlə) nisbəti

Yaş	0-1		1-5		6-13		14-18		19-35		36-49		50-74		>75	
	2017 il	2020 il	2017 il	2020 il	2017 il	2020 il	2017 il	2020 il	2017 il	2020 il	2017 il	2020 il	2017 il	2020 il	2017 il	2020 il
AB - İnfeksiyon xəstəlikləri	13,7	8,8	19,1	15,0	10,5	6,2	2,6	2,1	2,1	1,6	4,2	3,8	2,9	3,7	1,4	2,5
C - Yeni törəmələr	0,3	0,3	1,0	1,9	1,8	2,4	1,8	2,1	1,8	1,8	13,8	12,3	16,9	17,6	5,3	6,3
D - Qanyaradıcı orqanların xəstəlikləri	0,6	0,4	0,8	0,7	1,1	0,8	0,6	0,5	0,3	0,1	0,4	0,3	0,3	0,2	0,4	0,3
E - Endokrin sistemin xəstəlikləri	0,5	0,5	0,6	0,8	1,9	2,0	2,6	1,8	0,8	0,7	3,9	2,9	7,2	4,7	3,0	2,4
F - Psixi pozğunluqlar	0	0	0,3	0,8	1,0	3,1	9,9	9,8	3,9	4,0	5,5	6,5	1,9	2,5	0,5	0,8
G - Sinir sisteminin xəstəlikləri	2,4	2,2	4,8	5,3	4,6	13,8	4,8	7,8	1,7	1,9	3,9	4,3	2,5	2,6	1,2	1,0
H - Gözün xəstəlikləri	0,7	0,5	1,1	1,2	1,8	1,5	4,2	4,7	1,3	1,3	2,3	2,3	7,6	8,1	20,9	22,0

I - Qan dövranı sisteminin xəstəlikləri	0,2	0,1	0,4	0,2	1,3	1,0	3,6	2,5	2,7	2,2	14,2	10,6	29,3	21,6	41,7	28,3
J - Tənəffüs orqanlarının xəstəlikləri	36,6	28,4	45,0	40,8	43,2	31,8	10,6	10,8	4,1	4,4	5,3	6,6	4,1	5,7	3,7	5,2
K - Həzm sisteminin xəstəlikləri	4,2	3,5	9,8	9,8	13,6	12,3	9,4	8,4	6,1	4,9	14,7	11,1	13,4	10,1	10,3	8,7
L - Dəri xəstəlikləri	1,0	0,9	2,1	2,0	1,9	2,1	1,4	1,4	0,8	0,8	1,0	0,8	0,6	0,5	0,4	0,2
M - Sümükləzələ sisteminin xəstəlikləri	0,3	0,2	0,2	0,2	0,6	0,7	2,5	3,4	1,6	1,9	4,3	4,2	3,0	2,6	1,9	1,4
N - Sidik-cinsiyyət sisteminin xəstəlikləri	7,8	13,2	5,1	8,0	6,3	6,4	3,3	3,4	3,9	3,3	7,6	7,2	5,5	4,9	5,1	4,5
O - Hamiləlik, doğuş və zəhəliq dövrü	0	0	0	0	0	0	21,1	20,7	62,8	60,9	11,3	13,2	0	0,1	0	0,1
P - Perinatal halları	24,8	33,1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Q - Anadangəlmə anomaliyalar	3,5	3,2	3,9	4,1	3,5	4,3	3,6	5,2	0,5	0,6	0,3	0,3	0,2	0,1	0	0,1
R - Simptomlar	1,5	2,0	1,3	1,2	1,0	1,3	0,6	0,8	0,3	0,2	0,5	0,4	0,4	0,3	0,5	0,5
ST - Travmalar, zəhərlənmələr	0,9	0,6	4,3	3,4	5,6	5,4	4,3	4,9	3,5	5,3	6,1	5,0	3,6	2,9	3,7	4,4
VWXZ - Digər	1,0	2,0	0,2	4,6	0,3	4,8	13,1	9,7	1,9	4,2	0,7	8,2	0,6	11,8	0,2	11,5
Cəmi	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Cədvəl 14-dən göründüyü kimi, 2017-ci illə 2020-ci ili müqayisə etdikdə bir neçə yaş kateqoriyasında XBT-10 sinifləri üzrə göstəricilərdə artım müşahidə olunmuşdur

0-1 və 1-5 yaş qrupları üzrə “- Sidik-cinsiyyət sisteminin xəstəlikləri” sinfində xəstələnmə tezliyi müvafiq olaraq 7,8-dən 13,2-ə və 5,1-dən 8,0-ə qədər artmışdır. Bu artımın baş vermə səbəbi kimi hospitallarda 2017-ci ildə 3610, 2020-ci ildə isə 5650 sünət əməliyyatının aparılması hesab edilə bilər. Bundan başqa “Pülüyün artıq olması, fimoz və parafimoz” diaqnozu ilə 0-1 yaş qrupuna aid hospitalizasiya edilənlərin sayında 2017-ci ildə - 1603, 2020-ci ildə isə 2196 hal və 1-5 yaş qrupunda 2017-ci ildə - 1119, 2020-ci ildə isə 1485 hal qeydə alınmaqla artım müşahidə olunmuşdur. Qeyd olunan tendensiyanın araşdırılması tələb olunur.

Həmçinin “Anadangəlmə anomaliyalar” sinfinə aid olan “Anadangəlmə yastıpəncə (pes planus)” diaqnozu üzrə 14-18 yaş qrupunda hospitalizasiya sayında 2017-ci ildə 3,6% (337 hal), 2020-ci ildə isə 5,2% (562 hal) olmaqla artım müşahidə olunmuşdur. Qeyd olunan tendensiya üçün xüsusi araşdırma tələb olunur. Bu artım, eləcə də hərbi xidmət yaşına çatan və anadangəlmə anomaliyaları mövcud olan 17-18 yaşlı oğlanların çağırışla bağlı tibbi komissiyadan keçməsiylə əlaqəli ola bilər.

6-13 və 14-18 yaş qruplarının “Sinir sisteminin xəstəlikləri” üzrə göstəricilərində müvafiq olaraq 4,3-dən 13,8-ə və 4,8-dən 7,8-ə qədər artım müşahidə olunmuşdur. (Cədvəl 14, 14a, 14b)

Cədvəl 14a. 6-13 yaş qrupuna aid uşaqlar arasında sinir sistemi xəstəlikləri üzrə hospitalizasiya edilənlərin sayı

Yaş	xbt-10	6-13 yaş	
		2017 il	2020 il
G - Sinir sisteminin xəstəlikləri			

Generalizə olunmuş idiopatik epilepsiya və epileptik sindromlar	G40.3	197	1036
Fokal başlanğıçlı qıcolma tutmaları ilə müşahidə olunan lokalizə olunmuş (fokal) (parsial) idiopatik epilepsiya və epileptik sindromlar	G40.0	182	405
Dəqiqləşdirilməmiş ensefalopatiya	G93.4	160	946
Kvadroplegik spastik serebral iflic	G80.0	146	189
Kompleks parsial qıcolma tutmaları ilə müşahidə olunan lokalizə olunmuş (fokal) (parsial) simptomatik epilepsiya və epileptik sindromlar	G40.2	48	207

Cədvəl 14b. 14-18 yaş qrupuna aid uşaqlar arasında sinir sistemi xəstəlikləri üzrə hospitalizasiya edilənlərin sayı

Yaş	xbt-10	14-18 yaş	
		2017 il	2020 il
G - Sinir sisteminin xəstəlikləri			
Dəqiqləşdirilməmiş ensefalopatiya	G93.4	240	434
Fokal başlanğıçlı qıcolma tutmaları ilə müşahidə olunan lokalizə olunmuş (fokal) (parsial) idiopatik epilepsiya və epileptik sindromlar	G40.0	154	214
Generalizə olunmuş idiopatik epilepsiya və epileptik sindromlar	G40.3	141	422
Kvadroplegik spastik serebral iflic	G80.0	92	108
Baş beyin digər dəqiqləşdirilmiş zədələnmələri	G93.9	48	100

14a və 14b cədvəllərdə xəstələnmə tezliyinə baxdıqda aydın olur ki, qeyd olunan ilk beş göstəricilər bir neçə dəfə artmışdır. Qeyd olunan tendensiyanın araşdırılması tələb olunur.

Cədvəl 14c. 2020-ci il üzrə 19 yaş və yuxarı qrupuna aid "Digər xəstəliklər" sinfi üzrə hospitalizasiya edilənlərin sayı

VWXZ - Digər xəstəliklər	19-35 yaş	36-49 yaş	50-59 yaş	60-64 yaş	>75 yaş
COVID-19, virus təyin olundu	3827	4595	6408	7756	1070
COVID-19, virus müəyyən edilməmişdir	414	628	919	1099	131
Ağır kəskin respirator sindromu [SARS] dəqiqləşdirilməmiş. İstisna: COVID-19, virus müəyyən edildi (U07.1) COVID-19, virus müəyyən edilməmişdir (U07.2)	70	68	85	114	18

2017 və 2020-ci illəri müqayisə etdikdə 19 və daha yuxarı yaş qrupuna aid olan “Digər xəstəlik” sinfi üzrə hospitalizasiyaların sayında kəskin artım müşahidə olunmuşdur; 19-35 yaş qrupunda 2017-ci ildə -1.9 hal, 2020-ci ildə isə 4.2 hal; 36-49 yaş qrupunda 2017-ci ildə -0.7 hal, 2020-ci ildə isə 8.2 hal; 50-74 yaş qrupunda 2017-ci ildə -0.6 hal, 2020-ci ildə isə 11.8 hal; 75 yaş və yuxarı yaş qrupunda 2017-ci ildə -0.2 hal, 2020-ci ildə isə 11.5 hal qeydə alınmışdır (Bax Cədvəl 14). 2020-ci il göstəricilərinin hərtərəfli analizi zamanı aydın olmuşdur ki, “Digər” sinfi üzrə xəstələnmə tezliyinin başlıca səbəbi COVID-19 ilə bağlı olmuşdur.

Cədvəl 15. Xəstəlik siniflərinin hospitalizasiya prosesinin nəticələrinə əsasən qruplaşdırılması (2017 və 2020 faiz nisbəti)

Xəstəliklərin sinifləri	Çıxarılıb		Digər stasionara köçürülüb		Yazılıb gündüz stasionarına		Yazılıb sutkalıq stasionara		Ölüb	
	2017 il	2020 il	2017 il	2020 il	2017 il	2020 il	2017 il	2020 il	2017 il	2020 il
AB - İnfeksiyon xəstəlikləri	4,8	3,6	6,6	3,9	0,2	0,3	0,3	0	7,6	9,9
C - Yeni törəmələr	6,9	7,7	2,9	0,8	9,7	6,3	52,2	94,5	3,8	2,0
D - Qanyaradıcı orqanların xəstəlikləri	0,4	0,3	1,1	0,2	0	0	0	0	0,7	0,2
E - Endokrin sistemin xəstəlikləri	2,8	2,4	1,3	1,0	16,4	0,2	41,2	0,1	1,9	1,6
F - Psixi pozğunluqlar	2,7	3,3	2,5	2,1	49,3	60,5	0,3	0,1	1,5	0,2
G - Sinir sisteminin xəstəlikləri	2,8	3,7	2,2	1,0	0,2	0,5	0	0,1	2,7	1,7
H - Gözün xəstəlikləri	3,8	4,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0	0	0

I - Qan dövrəni sisteminin xəstəlikləri	11,4	9,0	28,4	16,3	0,6	8,3	0,6	0,1	40,1	22,9
J - Tənəffüs orqanlarının xəstəlikləri	11,4	9,6	4,4	8,3	0,4	1,3	0,7	1,0	6,6	11,3
K - Həzm sisteminin xəstəlikləri	10,1	8,3	5,6	3,6	0,4	1,1	0,6	3,6	7,1	4,6
L - Dəri xəstəlikləri	1,0	0,9	0,3	0,2	0	0	0,1	0	0,4	0,2
M - Sümük-əzələ sisteminin xəstəlikləri	2,2	2,4	0,3	0,7	0,1	0,5	0	0,1	0,4	0,1
N - Sidik-cinsiyyət sisteminin xəstəlikləri	5,3	5,2	2,8	3,2	0,6	1,2	2,0	0	3,2	2,0
O - Hamiləlik, doğuş və zahılıq dövrü	26,6	26,1	4,4	2,5	1,0	0,7	1,7	0,3	0,3	0,1
P - Perinatal halları	0,9	1,0	17,3	8,9	0	0,1	0	0	9,1	4,1
Q - Anadangəlmə anomaliyalar	1,1	1,1	1,9	0,9	0	0,2	0	0,1	1,8	0,9
R - Simptomlar	0,5	0,5	1,3	0,9	0	0	0	0	2,4	1,2
ST - Travmalar, zəhərlənmələr	3,9	4,1	16,4	27,1	0,3	0,2	0,1	0,1	10,4	5,1
VWXZ - Digər	1,5	6,8	0,3	18,2	20,7	18,5	0,2	0,1	0,1	32,0
Cəmi	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Cədvəl 15-in təhlili göstərdi ki, yeni törəmə diaqnozu ilə xəstəxanaya hospitalizasiya edilən pasiyentlərin sayında 2 dəfəyə yaxın artım qeydə alınmışdır (2017-ci ildə 52,2% 2020-ci ildə isə 94,5%). Hesab edilir ki, onkoloji xəstəliklərlə hospitalizasiyanın artmasının səbəbləri araşdırılmalıdır. Əksinə olaraq endokrin sistemi xəstəlikləri üzrə hospitalizasiyaların sayında kəskin azalma qeydə alınır. Hal-hazırda endokrin xəstəlikləri olan pasiyentlər effektiv ev müalicəsi aldığına görə yalnız ən ağır hallarda hospitalizasiya olunurlar. Eyni zamanda, ola bilsin ki, hospitalizasiyaların sayına pandemiya da öz təsirini göstərib.

2017-ci ilə 2020-ci ilə müqayisə etdikdə psixi pozulmalar səbəbilə gündüz stasionarında müalicə alan pasiyentlərin sayının artması qeyd olunur (49,3 və 60,5 müvafiq olaraq). Hansı ki, daha effektiv müalicə metodu ilə əlaqələndirilir. Pasiyentlər gündüz stasionarında müalicə alır, axşamlar isə evə buraxılırlar; Bu da mənəvi və fiziki baxımdan pasiyentlər tərəfindən daha rahat qəbul olunan müalicə üsuludur.

Qandövrəni sistemi xəstəlikləri ilə bağlı hospitalizasiyaların nəticələrinə əsasən göstəricilərin yaxşılaşması müşahidə edilir. Bu da xəstəliklərin diaqnostika və müalicəsinin keyfiyyətinin yaxşılaşması ilə izah oluna bilər. Eyni zamanda, burada da gündüz stasionarında müalicə olunanların sayının artması qeyd olunur; 2017-ci ildə 0,6%, 2020-ci ildə isə -8,3% olmuşdur. Bu xəstəlik qrupunda vaxtından əvvəl ölüm halları da demək olar ki, 2 dəfə azalıb (2017 – ci il – 40,1%, 2020-ci il-22,9%); çox güman ki, pandemiya da öz təsirini göstərib (ölüm səbəbi kimi COVID-19 göstərilib).

Yuxarı tənəffüs yollarının xəstəlikləri ilə bağlı pasiyentlərin hospitalizasiyası 2020-ci ildə 2 dəfə artmışdır. Görünür, bu da COVID-19 pandemiyası ilə bağlıdır.

Ümumilikdə 2020-ci ildə baş verən ölüm hallarının 30%-dan çoxu “Digər xəstəliklər” sinifi üzrə qeydə alınmışdır və bu da COVID-19 pandemiya ilə əlaqədardır.

Cədvəl 16. Xəstəlik siniflərinin müalicə nəticələri ilə asılılığı (2017 və 2020-ci il üzrə xəstəliklərin faiz nisbətində əsasən)

Xəstəliklərin sinifləri	Sağalma		Yaxşılaşma		Dəyişikliksiz		Pisləşmə		Ölüb	
	2017 il	2020 il	2017 il	2020 il	2017 il	2020 il	2017 il	2020 il	2017 il	2020 il
AB - İnfeksiyon xəstəlikləri	17,8	7,6	71,5	77,7	9,2	11,4	0,5	0,2	1,0	3,1
C - Yeni törəmələr	7,6	6,3	70,9	54,0	20,8	39,2	0,3	0,1	0,4	0,4
D - Qanyaradıcı orqanların xəstəlikləri	5,1	4,9	85,1	83,6	6,7	10,5	1,9	0,1	1,1	0,9
E - Endokrin sistemin xəstəlikləri	10,8	8,0	83,4	85,7	5,3	5,3	0,1	0,1	0,5	0,9
F - Psixi pozğunluqlar	3,4	0,3	60,6	65,8	35,6	33,6	0,2	0,2	0,3	0,1
G - Sınır sisteminin xəstəlikləri	3,6	2,7	86,2	85,7	9,3	10,9	0,2	0,1	0,7	0,6
H - Gözün xəstəlikləri	4,1	3,3	86,0	87,0	9,9	9,7	0	0		
I - Qan dövranı sisteminin xəstəlikləri	8,8	6,3	82,2	81,2	6,2	8,9	0,4	0,3	2,5	3,4
J - Tənəffüs orqanlarının xəstəlikləri	23,6	13,0	73,4	81,3	2,5	4,4	0,1	0,2	0,4	1,1
K - Həzm sisteminin xəstəlikləri	28,0	23,3	68,9	72,6	2,5	3,2	0,1	0,1	0,5	0,8
L - Dəri xəstəlikləri	13,7	9,8	82,5	84,9	3,4	5,0	0,1		0,3	0,3
M - Sümüklə-əzələ sisteminin xəstəlikləri	7,1	7,3	84,1	82,6	8,6	10,0	0,1	0	0,1	0,1
N - Sidik-cinsiyyət sisteminin xəstəlikləri	33,7	28,7	60,4	64,5	5,5	6,1	0	0,1	0,4	0,6
O - Hamiləlik, doğuş və zahılıq dövrü	48,7	40,5	51,0	59,1	0,2	0,5	0	0	0	0
P - Perinatal halları	16,1	9,9	65,7	75,3	9,6	8,8	2,0	1,1	6,6	4,8
Q - Anadangəlmə anomaliyalar	25,6	14,5	49,9	63,2	23,1	21,1	0,2	0,1	1,3	1,2
R - Simptomlar	16,3	14,6	72,7	67,0	7,3	14,9	0,5	0,4	3,2	3,1
ST - Travmalar, zəhərlənmələr	10,2	10,3	81,6	80,5	6,0	7,6	0,3	0,1	1,9	1,5
VWXZ - Digər	8,4	23,2	25,3	58,4	66,3	12,1	0	0,2	0	6,1
Cəmi	24,2	19,3	67,4	69,8	7,4	9,5	0,2	0,1	0,7	1,3

Cədvəl 16-nı nəzərdən keçirərkən, müalicə nəticəsində sağalanların ümumi sayı 24,2%-dən (2017-ci il) 19,3%-ə (2020-ci ildə) qədər azalmışdır. Bu vəziyyət COVID-19 pandemiya başlanması ilə əlaqədardır, çünki hospitalizasiyalar yalnız ağır və təxirəsalınmaz hallarda aparılıb. Sağalanların sayının “Digər” sinfində artması (23,2% 2020-ci ildə) qeydə alınmışdır.

Pandemiya dövründə qoyulan diaqnozdan asılı olaraq ölənlər haqqında məlumat 3 qrupa ayrılmışdır (AB-İnfeksiyon xəstəlikləri, J - Tənəffüs orqanlarının xəstəlikləri, VWXZ - Digər). Cədvəldən görüldüyü kimi, bu qruplar arasında daha çox ölüm nisbəti infeksiyon xəstəliklərinə payına düşür (2017 –ci ildə 1.0%, 2020-ci ildə isə 3.1%); Tənəffüs orqanlarının xəstəlikləri səbəbindən ölənlərin nisbəti 2017 –ci ildə 0.4%-dən, 2020-ci ildə 1.1% qədər artmışdır; “ Digər xəstəliklər” sinfində isə ölüm nisbəti 2017-ci ildə 0%-dən, 2020 ildə 6,1%-ə qədər artmışdır.

Cədvəl 17. Xəstəlik siniflərinin xəstələrin stasionara daxilolma metodu ilə müqayisəsi (2017 və 2020-ci il üzrə xəstəliklərin faiz nisbətində əsasən)

Xəstəliklərin sinifləri	Xəstə bilavasitə stasionara müraciət edib		Poliklinika		Digər stasionar		Həmin stasionarın poliklinikası		Hərbi komissarlıq		Kənar şəxslər tərəfindən		Planlı olaraq		Qadın məsləhətxanası		Təcili yardım	
	2017	2020	2017	2020	2017	2020	2017	2020	2017	2020	2017	2020	2017	2020	2017	2020	2017	2020
AB - İnfeksiyon xəstəlikləri	37,9	34,6	16,9	11,7	7,5	6,7	15,2	13,2	0,4	0,2	1,9	4,8	5,1	4,1	0,1	0	15,0	24,8
C - Yeni törəmələr	86,2	90,7	2,1	1,3	0,3	0,6	9,8	6,1	0	0	0,3	0,3	0,8	0,5	0		0,6	0,4
D - Qanyaradıcı orqanların xəstəlikləri	29,5	33,2	10,5	10,3	6,1	0,7	35,1	38,3	4,0	3,7	1,8	2,2	9,9	7,5	0		3,0	4,1
E - Endokrin sistemin xəstəlikləri	28,2	45,9	21,0	17,2	12,1	2,9	14,4	20,5	3,6	2,1	1,3	0,8	14,2	4,6			5,2	6,0
F - Psixi pozğunluqlar	9,0	10,8	25,2	26,4	7,9	20,5	3,9	6,7	29,1	17,3	7,4	7,0	2,3	0,4	0		15,2	10,8
G - Sınır sisteminin xəstəlikləri	31,0	35,4	26,2	28,5	9,2	4,1	13,7	16,2	3,4	2,3	2,4	1,9	4,5	1,6		0	9,4	9,9
H - Gözün xəstəlikləri	26,0	22,2	1,8	2,4	0,5	0,6	64,4	67,8	7,0	6,7	0	0,1	0,1	0	0		0,2	0,1
I - Qan dövranı sisteminin xəstəlikləri	36,1	42,7	21,1	16,2	7,4	4,0	13,4	17,9	1,1	1,3	1,4	1,4	3,3	2,5	0	0	16,2	13,9
J - Tənəffüs orqanlarının xəstəlikləri	47,7	47,9	16,0	13,3	3,7	2,1	19,3	14,5	0,6	0,5	2,9	1,4	2,3	0,3	0	0	7,5	20,0
K - Həzm sisteminin xəstəlikləri	50,2	52,9	12,4	11,9	1,8	0,7	22,9	24,3	0,7	0,9	2,5	2,0	3,6	1,6			5,8	5,6
L - Dəri xəstəlikləri	49,8	55,2	15,8	11,4	6,1	5,8	16,3	18,2	1,7	2,0	0,9	0,7	1,4	0,5			8,0	6,1
M - Sümük-əzələ sisteminin xəstəlikləri	40,7	45,2	18,8	17,1	6,0	3,3	24,1	18,8	5,7	7,3	0,8	0,4	2,5	0,1	0	0,0	1,5	7,8
N - Sidik-cinsiyyət sisteminin xəstəlikləri	56,0	55,7	11,0	14,8	4,2	1,1	21,8	22,3	1,4	1,4	1,1	1,6	1,1	0,7	0,1	0	3,4	2,5
O - Hamiləlik, doğuş və zəhifə dövrü	73,0	74,9	3,1	4,6	1,0	1,0	12,5	11,2	0	0	2,7	4,3	2,4	0,7	3,4	1,3	1,9	2,1
P - Perinatal halları	51,4	52,1	2,2	5,7	27,6	3,8	6,0	3,0			6,6	3,0	5,2	27,6		0,2	1,0	4,6
Q - Anadangəlmə anomaliyalar	29,6	26,9	16,1	20,2	4,7	3,3	15,8	15,5	22,5	27,7	1,1	0,7	9,6	3,7	0,1		0,7	2,1
R - Simptomlar	46,1	53,6	9,3	5,7	2,3	1,3	7,0	13,2	3,3	4,4	4,9	2,5	7,5	1,1	0		19,6	18,1
ST - Travmalar, zəhərlənmələr	36,7	44,4	6,0	7,5	2,8	5,8	17,6	19,3	0,7	0,1	8,2	3,6	5,9	0,5			22,2	18,9
VWXZ - Digər	16,4	31,1	3,2	2,1	0,9	3,2	3,8	9,1	69,3	8,5	1,5	0,8	2,7	0,4	0,3	0	1,8	44,8
Cəmi	51,8	54,0	10,9	9,8	3,7	2,9	16,9	16,5	3,5	2,5	2,4	2,5	3,1	1,1	0,9	0,3	6,7	10,5

Cədvəl 17 göstərir ki, XBT-yə uyğun olaraq yeni törəmə diaqnozu ilə hospitalizasiya olunan pasiyentlərin çoxu stasionara bilavasitə özləri müraciət ediblər (2017-ci ildə 86,2%, 2020-ci ildə 90,7% olmaqla). Eləcə də

2020-ci ildə, Endokrin sistemi, Sınır sistemi, Qan dövranının sistemi, Həzm sistemi, Dəri, Sümük-əzələ sistemi xəstəlikləri, Simptomlar, Travmalar, zəhərlənmələr siniflərinə aid olan və Digər xəstəlikləri olan pasiyentlər bilavasitə stasionara müraciət ediblər.

Psixi pozğunluqları olan pasiyentlərin digər stasionarlardan göndərilməsində 2017 –ci ilə nəzərən 2020-ci ildə artım müşahidə olunmuşdur (2017- ci ildə - 7,9%, 2020-ci ildə isə 20,5%). Qeyd etmək lazımdır ki, 2020-ci ildə COVID-19 pandemiya şəraitində təcili yardım həkimləri tərəfindən hospitalizasiya olunmuş pasiyentlərin sayı artmışdır. Məs: İnfeksiyon xəstəliklər (2017-ci ildə -15%, 2020-ci ildə – 24,8%), Tənəffüs orqanlarının xəstəlikləri (2017-ci ildə -7,5%, 2020-ci ildə – 20%), Sümük-əzələ sisteminin xəstəlikləri (2017-ci ildə -1,5%, 2020-ci ildə – 7,8%), Perinatal hallar (2017-ci ildə -1%, 2020-ci ildə – 4,6%) və Digər siniflər (2017-ci ildə -1,8%, 2020-ci ildə – 44,8%) üzrə hospitalizasiya halları artmışdır.

Cədvəl 18. Stasionarda əlillik qrupuna daxil olan pasiyentlərin xəstəlik sinifləri üzrə qruplaşdırılması (2017 və 2020-ci il üzrə xəstəliklərin faiz nisbətində əsasən)

Cədvəl 18-dən göründüyü kimi əlilliyi olan pasiyentlər daha çox Qan dövranı sistemi xəstəlikləri diaqnozu ilə hospitalizasiya olunurlar (2017-ci ildə 29,1%, 2020-ci ildə 21,5%). Daha sonra isə doğuşayardım: - Hamiləlik,

Xəstəlik sinifləri	1-ci qrup		2-ci qrup		3-cü qrup		Digər		Qarabəg müharibəsi iştirakçısı		Qarabəg müharibəsi əhli		Böyük Vətən Müharibəsi iştirakçısı		Cəmi	
	2017	2020	2017	2020	2017	2020	2017	2020	2017	2020	2017	2020	2017	2020	2017	2020
AB - İnfeksiyon xəstəlikləri	5,2	2,6	4,3	1,9	4,1	3,5	1,8	2,2	2,0	1,1	4,0	4,9	1,8	2,1	2,6	2,1
C - Yeni törəmələr	3,8	4,1	9,0	2,1	4,8	2,5	6,6	5,3	2,0	0,5	6,7	2,8	0	0	6,9	3,4
D - Qanaradıcı orqanların xəstəlikləri	0	0	0,2	0,2	0	0,5	0,4	0,3	0	0	0	0	0	0	0,3	0,2
E - Endokrin sistemin xəstəlikləri	10,3	7,6	5,5	7,1	3,3	5,8	4,2	3,2	1,5	0,9	2,7	6,3	0	4,2	4,6	5,0
F - Psixi pozğunluqlar	22,9	30,1	30,3	18,4	32,5	29,1	2,0	2,5	7,6	2,7	8,7	9,1	14,0	6,3	10,2	11,4
G - Sınır sisteminin xəstəlikləri	3,4	4,6	4,9	12,8	7,0	14,6	3,0	3,9	7,1	5,7	4,0	11,2	1,8	4,2	3,6	8,5
H - Gözün xəstəlikləri	3,6	3,3	2,2	1,9	3,7	3,6	1,5	2,7	2,0	1,2	0	2,1	1,8	0	1,8	2,3
I - Qan dövranı sisteminin xəstəlikləri	17,3	14,0	17,2	22,9	15,7	9,5	33,8	24,4	49,2	6,6	32,7	29,4	17,5	16,7	29,1	21,5
J - Tanəffüs orqanlarının xəstəlikləri	1,3	3,3	4,6	7,1	3,3	5,7	5,4	6,5	4,1	3,8	4,0	4,9	8,8	8,3	5,0	6,4
K - Həzm sisteminin xəstəlikləri	7,6	7,8	10,2	7,1	12,6	5,6	11,3	10,2	5,1	1,6	10,7	7,7	12,3	4,2	10,9	7,9
L - Dəri xəstəlikləri	0,2	0,2	0,5	0,3	0,2	0,5	0,5	0,4	0	0,1	2,0	0,7	1,8	0	0,5	0,4
M - Sümük-əzələ sisteminin xəstəlikləri	2,5	2,4	2,7	6,4	2,6	6,0	5,4	7,2	9,1	43,9	5,3	7,0	7,0	2,1	4,7	9,5
N - Sidik-cinsiyyət sisteminin xəstəlikləri	14,2	10,5	4,0	5,2	3,3	3,9	5,4	5,0	1,0	1,2	7,3	2,1	5,3	12,5	5,3	4,9
O - Hamiləlik, doğuş və zahılıq dövrü	3,6	0,7	0,6	0,5	1,7	0,9	16,5	18,5	0	0	0	0,7	22,8	4,2	11,7	7,9
Q - Anadangəlmə anomaliyalar	0,2	0,4	0,3	0,3	0,9	1,3	0,4	0,5	0	0,3	0	0	1,8	0	0,4	0,4
R - Simptomlar	0,2	0,6	0,4	0,1	0,2	0	0,2	0,1	0	0,1	0	1,4	0	2,1	0,3	0,1
ST - Travmalar, zəhərlənmələr	3,1	2,8	2,5	2,3	3,3	2,2	1,3	1,1	8,1	28,7	12,0	7,0	0	29,2	1,9	3,9
VWXZ - Digər	0,4	5,0	0,5	3,4	0,9	4,8	0,3	6,0	1,0	1,6	0,0	2,8	3,5	4,2	0,4	4,4
Cəmi	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

doğuş və zahılıq dövrü (2017-ci ildə 11,7%, 2020-ci ildə 7,9%), Həzm sisteminin xəstəlikləri (2017-ci ildə 10,9%, 2020-ci ildə 7,9%) və Psixi pozğunluqlar, psixoloji xəstəliklər (2017-ci ildə 10,2%, 2020-ci ildə 11,4%) sinifləri üzrə hospitalizasiyalar qeyd olunur.

c) MÜXTƏLİF QARŞILIQLI ƏLAQƏLƏR

Cədvəl 19. Stasionarların əmlak sahibi ilə çarpayı sayının müqayisəsi və faiz nisbəti

Stasionların şöbələri	Faiz (Özəl/ Dövlət)			
	2017	2018	2019	2020
Bərpa müalicəsi		1,6	1,7	3,6
Cərrahiyyə	26,1	28,1	35,7	28,8
Digərləri	13,2	21,5	29,7	36,4
Ginekoloji (abortlar üçün çarpayılar daxil deyildir)	16,3	17,9	19,1	5,6
Hamilələr, doğanlar üçün (hamiləliyin patalogiyasından başqa)	7,8	8,5	15,7	16,2
Kardioloji	17,7	15,6	19,6	12,6
Nefroloji	14,7	12,8	4,8	0,5
Neonatologiya	1,2	1,7	28,0	30,2
Nevroloji	5,5	5,7	4,9	0,3
Otolaringoloji	5,0	4,4	4,7	4,9
Pediatriya (somatik)	2,4	2,2	3,1	2,8
Psixosomatik	15,2	17,4	19,1	12,4
Pulmonoloji	0	0	1,3	2,7
Qastroenteroloji	0	0	0,9	4,2
Reanimasiya	28,9	28,2	26,2	6,1
Revmatoloji	0	0	0	7,7
Terapevtik	2,2	2,3	2,4	0,4
Travmatoloji	17,0	15,9	15,8	6,8
Uroloji	11,3	10,1	19,2	34,0
Yoluxucu xəstəliklər	12,2	13,7	15,2	0
Cəmi	10,7	11,5	13,9	10

Cədvəl 19-a uyğun olaraq özəl sektordakı çarpayıların sayının dövlət sektorundakı çarpayı sayına nisbətində göstərilən müalicə şöbələri üzrə artım qeydə alınmışdır: Cərrahiyyə (2017-ci ildə 26.1%, 2020-ci ildə 28,8% olmaqla), Hamilələr, doğanlar üçün [hamiləliyin patalogiyasından başqa] (2017-ci ildə 7,8%, 2020-ci ildə 16,2% olmaqla), Neonatologiya (2017-ci ildə 1.2%, 2020-ci ildə 30.2% olmaqla), Uroloji (2017-ci ildə 11,3%, 2020-ci ildə 34.0% olmaqla), Digərləri (2017-ci ildə 13.2%, 2020-ci ildə 36.4% olmaqla).

Cədvəl 20. Xəstələrin cins və yaşından asılı olaraq cərrahi əməliyyatları

Əməliyyatlar	2017			2018			2019			2020		
	kişi	qadın	cəmi	kişi	qadın	cəmi	kişi	qadın	cəmi	kişi	qadın	cəmi

Aşağı servikal Qeysəriyyə kəsiyi əməliyyatı		24575	24575		28673	28673		34196	34196		33834	33834
Hamiləliyi pozmaq məqsədilə dilyatasiya və küretaj		10652	10652		12572	12572		14747	14747		11968	11968
Appendektomiya	3293	4093	7386	3508	4414	7922	3705	4367	8072	2617	2994	5611
Klassik Qeysəriyyə kəsiyi əməliyyatı		7292	7292		6804	6801		5468	5468		5874	5874
Xolesistektomiya	798	4173	4971	860	4213	5073	830	3855	4685	566	2776	3342
Kataraktın ekstraksiyası zamanı intraokulyar göz bülluru ptotezinin taxılması, tək mərhələli	1615	2142	3757	1611	2305	3916	1948	2714	4662	1542	2029	3571
Adenoidektomiya ilə birlikdə tonzillektomiya	1949	1716	3665	2100	1849	3949	2017	1715	3732	819	759	1578
Laparoskopik xolesistektomiya	606	2721	3327	770	3372	4142	929	3626	4555	772	3089	3861
Sünnət	3614		3614	3956		3956	5152		5152	5655		5655

Cədvəl 20-də Aşağı servikal Qeysəriyyə kəsiyi (2017-ci ildə 24575, 2020-ci ildə 33834) və Hamiləliyi pozmaq məqsədilə dilyatasiya və küretaj (2017-ci ildə 10652, 2020-ci ildə 11968) əməliyyatlarının sayı nəzərə çarpır. Stasionarda aparılan Sünnət əməliyyatlarının da əhəmiyyətli dərəcədə artması qeyd olunur. Amma Klassik Qeysəriyyə kəsiyi əməliyyatında (2017-ci ildə 7292, 2020-ci ildə 5874) azalma müşahidə olunur, bu da onun daha travmatik olması ilə izah oluna bilər.

D) ƏSAS GÖSTƏRİCİLƏR ÜZRƏ İLK 10-LUQ

Cədvəl 21. Xəstə sayına və orta çarpayı günlərinə görə stasionarların ilk 10-luğu

Xəstəxananın adı	2017 il		2020 il	
	Say	Orta çarpayı günlərin sayı	Say	Orta çarpayı günlərin sayı
Milli Onkologiya Mərkəzi	22 509	15,4	23 772	14,2
"Akademik M.Ə.Mirqasımov adına Respublika Klinik Xəstəxanası" publik hüquqi şəxs	20 704	7,8	15 568	7,6
"3 nömrəli Şəhər Klinik Xəstəxanası" publik hüquqi şəxs	20 546	7,5	23 568	8,1
"Kliniki Tibbi Mərkəz" publik hüquqi şəxs	19 944	11,6	9 367	13,6
Sumqayıt Şəhər Uşaq Xəstəxanası	12 544	3,5	11 409	2,8
"Mingəçevir Şəhər Mərkəzi Xəstəxanası" publik hüquqi şəxsi	12 183	5,9	11 101	5,2
Akademik Zərifə Əliyeva adına Milli Oftalmologiya Mərkəzi	11 273	3,8	11 629	2,8
2 nömrəli Doğum Evi (F66)	9254	2,7	4 308	3,9

"Respublika Psixiatriya Xəstəxanası" publik hüquqi şəxsi	9 005	38,4	8 206	59,5
"INTERNATIONAL MEDICAL CENTRE-BAKI" MMC (Baku Medical Plaza)	7 861	2,1	11 724	3,1
		-	-	-
Cəmi	522 471	9,6	563 061	9,8

Cədvəl 21-dən göründüyü kimi orta çarpayı günləri üzrə hospitalizasiya sayı daha çox 1 nömrəli Respublika Psixiatriya Xəstəxanasında (2020-ci ildə 59,5 gün) və AR SN Milli Onkoloji Mərkəzində (2020-ci ildə 14,2 gün) qeydə alınmışdır.

Hospitalizasiya sayı klinikalar üzrə dəyişilir, məs: 2020-ci ildə ən çox hospitalizasiya sayı AR SN Milli Onkoloji Mərkəzində (23 772) və 3 nömrəli Şəhər Kliniki Xəstəxanasında (23 568) müşahidə olunmuşdur.

Cədvəl 22. Dövlət və özəl xəstəxanalarda XBT-10 üzrə xəstəliklərin ilk 10-luğu

Xəstəlik	xbt-10	2017			2018			2019			2020		
		Dövlət	Özəl	Cəmi	Dövlət	Özəl	Cəmi	Dövlət	Özəl	Cəmi	Dövlət	Özəl	Cəmi
Ənsə ağlığında spontan doğuş	O80.0	62887	3749	66636	63536	3869	67405	56170	5350	61520	47826	4270	52096
Elektiv Keysəriyyə kəsiyi əməliyyatı ilə doğuş	O82.0	13498	3942	17440	15696	4180	19876	17028	5754	22782	18754	4391	23145
Yuxarı tənəffüs yollarının dəqiqləşdirilməmiş kəskin infeksiyası	J06.9	12358	254	12612	14082	350	14432	19456	612	20068	11486	63	11549
Stenokardiyanın digər formaları	I20.8	7492	1271	8763	8145	1176	9321	8302	1251	9553	6161	242	6403
Digər və dəqiqləşdirilməmiş infeksiyon mənşəli gastroenteritlər	A09.0	5851	870	6721	5486	984	6470	6012	1395	7407	3001	2	3277
Təcili ilə doğuş	O82.1	4663	1343	6006	5056	1856	6912	5421	5125	10546	6281	4402	10683
Essensial [birincili] hipertenziya	I10	5466	111	5577	6337	136	6473	6941	164	7105	3235	161	3396
Xroniki tonzillit	J35.0	5127	393	5520	5574	448	6022	4357	309	4666	1983	215	2198
Tibbi abort, Cənab orqanlarının və cinsiyyət yollarının infeksiyası ilə ağırlaşan natamam abort.	O04.0	5341	1	5342	5186		5186	5231	4	5235	6027	5	6032
Birtərəfli və ya dəqiqləşdirilməmiş qasıq yırtığı, keçməməzlik və ya qanqrena olmadan	K40.9	4179	571	4750	4541	606	5147	4633	774	5407	3424	472	3896

	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cəmi	471927	50544	522471	505251	57810	563061	564573	78387	642960	465533	46085	511618

Cədvəl 22-də verilən məlumatlara əsasən bütün diaqnozlar üzrə və XBT-10 təsnifatına uyğun olaraq dövlət tibb müəssisələrindəki hospitalizasiyaların sayı özəl xəstəxanalardakı hospitalizasiya sayından əhəmiyyətli dərəcədə yüksək olmuşdur.

Cədvəl 23 . Dövlət və özəl xəstəxanalarda XBT-9 üzrə cərrahi əməliyyatların ilk 10-luğu

xbr-9	Cərrahiyyə	2017			2018			2019			2020		
		Dövlət	Özəl	Cəmi	Dövlət	Özəl	Cəmi	Dövlət	Özəl	Cəmi	Dövlət	Özəl	Cəmi
74.1	Aşağı servikal Keysəriyyə kəsiyi əməliyyatı	20231	4347	24578	22723	5952	28675	23572	10630	34202	24744	9092	33836
69.01	Hamiləliyi pozmaq məqsədilə dilyatasiya və küretaj	10643	9	10652	12563	9	12572	14748	3	14751	11964	4	11968
47.0	Appendektomiya	6725	661	7386	7201	721	7922	7294	778	8072	5308	303	5611
74.0	Klassik Keysəriyyə kəsiyi əməliyyatı	5296	2002	7298	5382	1424	6806	5114	356	5470	5733	141	5874
13.71	Kataraktanın ekstraksiyası zamanı intraokulyar göz bülürü ptotezinin taxılması, təkmərhələli	3758		3758	3916		3916	3648	1	3649	3571	1	3572
28.3	Adenoidektomiya ilə birlikdə tonsillektomiya	3291	374	3665	3351	598	3949	3046	686	3732	1332	246	1578
64.0	Sünnət	1416	200	1616	3808	149	3957	4904	248	5152	5481	174	5655
51.22	Xolesistektomiya	3292	318	3610	3425	396	3821	3138	508	3646	2367	274	2641
51.23	Laparoskopik xolesistektomiya	1996	1331	3327	2596	1547	4143	2774	1781	4555	2127	1734	3861
28.2	Adenoidektomiya aparılmadan tonsillektomiya	2853	391	3244	3142	397	3539	2635	288	2923	1155	204	1359
		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
cəmi		129624	28051	157675	141540	33591	175131	147391	48847	196238	130982	34982	165838

Cədvəl 23-də verilən məlumatlara əsasən XBT-9 təsnifatına uyğun olaraq bütün diaqnozlar üzrə dövlət tibb müəssisələrindəki hospitalizasiyaların sayı özəl xəstəxanalardakı hospitalizasiya sayından əhəmiyyətli dərəcədə yüksək olmuşdur.

E) DOĞUŞAYARDIM GÖSTƏRİCİLƏRİ

Göstərici 1. Yaşayış ərazisi üzrə doğuş

Region üzrə xəstəxanalar	2017-ci il	2018-ci il	2019-cu il	2020-ci il	Cəmi-Respublikada doğulan bütün uşaqların ümumi sayından	Qeydiyyat ünvanı üzrə doğuşla bağlı tibbi xidmətə müraciət edənlərin %-i
Abşeron	5413-6%	5723-6%	5845-6.2%	2896-3.3%	19877-5.4 %	86%
	4780-88%	4997-87%	5067-87%	2378-82%		
Aran	17718-20%	20950-22,5	17402-18%	9675-11%	65745- 18%	~92%
	18249-89%	18830-90%	16420-94%	9316- 96%		
Bakı	28364-32%	29061-31%	34282-36%	42466-49%	134173-37%	~72%
	22350-79%	22574-78%	25300-74%	24540- 58%		
Dağlıq Şirvan	2899-3%	2863-3%	2589-3%	5424-6.2%	13775-3.8%	~84%
	2745-95%	2762-96%	2511-97%	2605-48%		
Gəncə-Qazax	10801-12%	12547-13.5	12749-13.5%	6856-8%	42953-11.8%	~95%
	10291-95%	11936-95%	12110-95%	6548-96%		
Lənkəran	7107-8%	7088-8%	7135-7.5%	4983-6%	26313-7.3%	~98%
	6938-98%	6916-98%	7001-98%	4889-98%		
Quba-Xaçmaz	6562-7%	6487-7%	6285-7%	6344-7.2%	25678-7%	~98%
	6410-98%	6375-98%	6183-98%	6285-99%		
Şəki-Zaqatala	6112-7%	6448-7%	6520-7%	6311- 7.2%	25391-7%	~98%
	5993-98%	6348-98%	6450-99%	6197-98%		
Yuxarı Qarabağ	1786-2%	2003-2%	1904-2%	2381-3%	8074-2.3%	~67%
	1325-74%	1489-74%	1347-71%	1190-50%		
Cəmi	86762-24%	93170-26%	94711- 26%	87336-24%	361979-100%	~88%

Şərhlər:

Abşeron – doğuşla əlaqədar öz yaşayış yeri üzrə tibbi yardıma müraciət edənlərin faizi stabildir ~ 86%.
Rayon üzrə doğulanların bütöv respublika üzrə doğulanlara nisbəti 5.4 % təşkil edir.

Aran – doğuşla əlaqədar öz yaşayış yeri üzrə tibbi yardıma müraciət edənlərin faizi stabildir ~ 92%. Region üzrə doğulanların sayının bütöv respublika üzrə doğulanlara nisbəti 18% təşkil edir.

Bakı – doğuşla əlaqədar öz yaşayış yeri üzrə tibbi yardıma müraciət edənlərin faizi 79 % - dən (2017), 58%-dək (2020 il) azalmışdır. Bakı üzrə doğulanların sayının bütöv respublika üzrə doğulanlara nisbəti 37 % təşkil etməklə ölkə üzrə ən yüksək % hesab edilmişdir; ikinci yeri isə Aran regionu tutur-18 %.

Gəncə - Qazax – doğuşla əlaqədar öz yaşayış yeri üzrə tibbi yardıma müraciət edənlərin faizi stabildir ~95%. Rayon üzrə doğulanların sayının bütöv respublika üzrə doğulanlara nisbəti 11.8 % təşkil edir.

Quba – Xaçmaz, Şəki – Zaqatala və Lənkəran regionlarında – doğuşla əlaqədar öz yaşayış yeri üzrə tibbi yardıma müraciət edənlərin faizi stabildir – 98% (ən yüksək %). Bu bölgələrin hər birində doğulanların bütöv respublika üzrə doğulanlara nisbəti 7% təşkil edir.

Dağlıq Şirvan – 2017-2019- cu illərdə doğuşla əlaqədar öz yaşayış yeri üzrə tibbi yardıma müraciət edənlərin faizi stabildir (95-97%), 2020 ildə isə bu göstərici 48%-ə qədər azalmışdır; orta hesabla 84%-dir. Region üzrə doğulanların bütöv respublika ölkə üzrə doğulanlara nisbəti 3.8% təşkil edir.

Yuxarı Qarabağ – 2017-2019- cu illərdə doğuşla əlaqədar öz yaşayış yeri üzrə tibbi yardıma müraciət edənlərin faizi stabildir (74-71 %), 2020 ildə isə bu göstərici 50%-ə qədər azalmışdır; orta hesabla 67%-dir. Region üzrə doğulanların bütöv respublika ölkə üzrə doğulanlara nisbəti 2.3 % təşkil edir.

Göstəricilər 2 və 3. Abortla nəticələnən hamiləliklər

Abortla nəticələnən hamiləliklərin sayı (O00-O08) - 2017-ci il-**14740**; 2018-ci il- **20052**; 2019-cu il -**21531**; 2020-cı il-**19022**; Cəmi- 75345. Göstəricilərdə artım müşahidə olunurdu: 14740-dan (2017-ci il) 21531-ə (2019-cu il) qədər; 2020-cı ildə isə bu göstərici 19022 olmuşdur (2500-ə qədər azalıb).

Qeyd: Abortla nəticələnən hamiləliklərə aiddir – uşaqlıqdan kənar [ektopik] hamiləliklər, bəçəxor, dölləmənin digər anormal nəticələri, spontan abort, tibbi abort və onların fəsadları;

E-bazada onlardan ən çox rast gəlinənlər tibbi və spontan abortlardır. Tibbi abortların % (O04) Abortla nəticələnən hamiləliklər (O00 – O008) bölməsindəki qeydlərin orta hesabla 51%-ni təşkil edir;

Tibbi abortlar əsasən ambulator şəraitdə aparıldığı üçün biz yalnız fəsadlaşmış tibbi və spontan abortlar barədə məlumat ala bilirik (Forma AZS – 066 Stasionardan çıxanın statistik kartası).

Təhlil göstərir ki, çanaq orqanlarının və cinsiyyət yollarının infeksiyası ilə ağırlaşan natamam abortların (O 04.0) sayı artmışdır: 2017-2018-ci il – 50 % olduqda, 2019 -61%, 2020-ci ildə isə 72% qeyd olunmuşdur.

Güman olunan səbəblər – diaqnozun kodunun düzgün qeyd edilməməsi və ya belə sayda xəstələrin bu diaqnozla (O04.0 Tibbi abort, Çanaq orqanlarının və cinsiyyət yollarının infeksiyası ilə ağırlaşan natamam abort -1146) müraciət etməsi infeksiyanın profilaktikasının düzgün aparılmamasının və əməliyyatdan sonrakı vəziyyətinin düzgün idarə olunmamasının nəticəsi ola bilər.

Çanaq orqanlarının və cinsiyyət yollarının infeksiyası ilə ağırlaşan natamam abort gələcəkdə qadında ektopik hamiləlik riskini (bu da cərrahi əməliyyat üçün bir həyati göstəricidir) və digər fəsadları artırma bəliyinə görə, bu hallara xüsusi diqqət yetirilməlidir.

Göstərici 4. Spontan abortlarla (düşük) nəticələnən hamiləliklərin faizi

“XBT – 10, O03” – Spontan abortların % abortla nəticələnən bütün hamiləliklərin (XBT-10, O00-O08) orta hesabla **36%**-ini təşkil edir. (4 il ərzində 27% dən 43 %-ə kimi dəyişir)

Göstərici 5. Uşaqlıqdankənar (ektopik) hamiləliklərin faizi

“XBT-10, O00.0 – O00.9”- uşaqlıqdankənar (ektopik) hamiləliklərin % abortla nəticələnən bütün hamiləliklərin (XBT-10, O00-O08) orta hesabla 7%-ini təşkil edir. Bunlar arasında ən çox boru hamiləliyinə rast gəlinir, orta hesabla –88%.

Göstərici 6. Abortlarla əlaqədar baş verən fəsadların faizi

“XBT-10, O08- O08.9”- fəsadlar abortla nəticələnən bütün hamiləliklərin (XBT-10, O00-O08) orta hesabla 0,8%-ini təşkil edir. (Hesabat illərinə müvafiq olaraq - 0.5%, 0.35%, 0.45%, 1.9 %- də rast gəlinmişdir). 2020-ci ildə fəsadlar 0.5%-dən 1.9%-ə kimi dəyişmişdir.

Göstərici 7. Hamiləlik zamanı baş verən fəsadlarla əlaqədar hospitalaşdırma sayı (hamiləliyin saxlanması).

"XBT, O20"- Erkən hamiləlik dövründə qanaxma və düşük təhlükəsi diaqnozu ilə cəmi 16937 xəstə qeydə alınıb. Hesabat illərinə müvafiq olaraq ilk 3 il ərzində bu göstərici demək olar ki, stabil olmuşdur: 4196, 4637 və 5110 xəstə qeydə alınıb; onlardan orta hesabla—cəmi 7.3%-nin hamiləliyi tibbi abortla nəticələnmişdir və hamiləliyin 92%-i isə qorunub saxlanmışdır. 2020-ci ildə isə cəmi 2994 xəstə qeydə alınıb və 18% -nin hamiləliyi tibbi abortla nəticələnmişdir (əvvəlki illərlə müqayisədə, demək olar ki, abort sayı 2.5 dəfə çoxdur); qorunmuş hamiləliklərin sayı 92%-dən 82%-ə qədər dəyişmişdir. Orta hesabla hər il fəsadların 0,5%-i hallarında daxili servikal dəliyin bərpası və digər bərpa əməliyyatları aparılıb.

Göstərici 8. Doğuşun və dölazadətmanın ağırlaşmalarının faizi

Ümumilikdə "XBT-10, O60-O75" kodu ilə cəmi 18923 pasiyent qeyd olunub (say hesabat illərinə uyğun olaraq 4684, 5260, 5148, 3831-dir). Orta hesabla ağırlaşmalara dölazadətmanın ("XBT-10, o80- 84.9" - 375424) 4.4 %-də rast gəlinir (hesabat illərinə uyğun olaraq 5%, 3%, 5.2%, 4.3 %) və 5%-dən 3%-ə qədər dəyişir. Ağırlaşmaların orta hesabla 60.2 %-i vaxtından əvvəl doğuşlar kimi qeydə alınmışdır.

Göstərici 9. Vaxtından əvvəl doğuşların faizi

Vaxtından əvvəl baş verən doğuşların qeydə alınmış % və sayı ("XBT-10, O60-O60.3") hesabat illərinə uyğun olaraq tədricən artır: 54,2% (2541); 54,8% (2883); 63.7% (3280); 68.2% (2616)-dir. Bu doğuşun və dölazadətmanın ağırlaşmalarının ("XBT-10, O60-75" - 18923) **orta hesabla -60.2%-ni** təşkil edir;

Şərh: Vaxtından əvvəl doğuşların faizinin artması ola bilsin ki, bu problemin nəzarətdə saxlanması (qeydiyyat məsələsi) və ya yenidöğulmuşə göstərilən reanimasiya tədbirlərinin yaxşılaşması ilə izah olunur.

Göstərici 10. Doğuşların ümumi sayı

Məlumat bazasında cəmi 375424 doğuş qeydiyyatına alınmışdır. Say hesabat illərinə uyğun olaraq (93213, 96628, 97229, 88354) dəyişir. 2020-ci ili 2019-cu illə müqayisə etdikdə, məlum olur ki, 2020-ci ildə doğuşların sayı təxminən 9% azalıb. Bu da ola bilsin ki, COVID- 19 pandemiyası ilə əlaqədardır.

Göstərici 11. Spontan/fizioloji doğuşların faizi

Ümumi doğuşların orta hesabla 67.4 % -i (253122) spontan doğuş olaraq qeydə alınıb. İllərə müvafiq olaraq onların % -nin [73% (68409), 71%-i (68766), 64.5% (62746), 60.2% (53201)] tədricən azalması müşahidə olunur **73%-dən 60.2%-ə qədər.**

Göstərici 12. Qeysəriyyə kəsiyi yolu ilə aparılan doğuşların sayı

Doğuşların ümumi sayının orta hesabla – 32.4%-i (121398) qeysəriyyə kəsiyi yolu ilə baş vermişdir.

Şərh: Hesabat illərinə müvafiq olaraq göstəricinin [26.3% (24548), 28.6 % (27629), 35.2% (34273), 39.5% (34948)] tədricən artması müşahidə olunur – **26,3%-dən (24548) 39.5%-ə (34948) qədər.**

Qeysəriyyə yolu ilə baş verən doğuşların **orta hesabla – 68.9%-i** elektiv (planlı) qeysəriyyənin payına düşür və hesabat illəri ərzində **72%-dən – 66.2%-ə** kimi dəyişmişdir; ehtimal olunur ki, bunun səbəbi təcili göstərişlərə görə aparılan qeysəriyyə əməliyyatlarının payının artmasıdır.

Praktiki olaraq qeysəriyyə əməliyyatından sonrakı hamiləlikdə təbii doğuş həyata keçirilmir. Bu da deməkdir ki, yaxın bir neçə il ərzində qeysəriyyə əməliyyatlarının sayında artım gözlənilir.

Göstərici 13. Doğuşdan və yaxud qeysəriyyə əməliyyatından sonra histerektomiyaların % sayı (ümumi doğuş sayından)

Bu göstərici ilə bağlı cəmi **416 hal** qeydə alınmışdır. Bunların **hamısında** yalnız qeysəriyyə kəsiyi əməliyyatının aparılması qeyd olunmuşdur, ancaq əsas diaqnozda histerektomiya kimi kodlaşdırılmışdır (əsasən Füzuli Rayon Mərkəzi xəstəxanası, Gəncə Abbas Səhhət adına 1 nömrəli Şəhər Xəstəxanası).

Göstərici 14. Çoxdöllü doğuşların sayı

Çoxdöllü doğuşların sayı cəmi 635-dir və ümumi doğuşların orta hesabla-0,2%-ni təşkil edir; hesabat dövrü ərzində demək olar ki, bu göstərici stabil olaraq qalır.

Göstərici 15. Doğuşdan sonrakı dövrdə baş verən ağırlaşmaların faizi

Doğuşdan sonra cəmi 1439 ağırlaşma halı qeydə alınmışdır. Bu isə ümumi doğuşların orta hesabla **0.38 %-ini** təşkil edir. Göstərici, demək olar ki, stabildir. Ağırlaşmalardan zahılıq dövrü sepsisi (orta hesabla 34.8%), zahılıq dövründə venoz ağırlaşma və trombofiebit (35.5%), zahılıq dövrünün digər rubrikalarda təsnif olunmayan başqa ağırlaşmaları (10%),uşaq doğma ilə bağlı süd vəzisinin digər dəyişiklikləri və laktasiya pozulmaları (8%), digər zahılıq dövrü infeksiyaları (6.8%), süd vəzisinin uşaq doğma ilə bağlı infeksiyaları (8%) və Qeysəriyyə kəsiyi əməliyyatından sonra tikişlərin aralanması və mamalıq cərrahi yarasının problemləri (4,7%) kimi hallar müşahidə olunmuşdur.

Göstərici 16. Fizioloji/spontan doğuş zamanı anesteziyadan istifadə faizi

Anesteziyanın növü	2017	2018	2019	2020	%
İnfiltrativ	223	75	8	8	15.7
İnhalyasion	31	9			2
Kombinə edilmiş	87	24		1	5.6
Onurğabeyin	90	65	26	18	10
Peridural	126	27	2	1	7.8
Regionar	567	231	22	35	42.7
Terminal	47	21	3		3.5
Venadaxili	167	81	1	2	12.5
Cəmi	1338-2	533-0.8	62-0.1	65-0.12	1998 (Orta hesabla- 500–0.75)

Spontan doğuş zamanı (253122) anesteziyadan 1998 halda (orta hesabla-**0.75%**) istifadə edilib. Onlardan regionar – 42.7%, infiltrativ – 15.7%, venadaxili – 12.5%, onurğabeyin-10%, peridural- 7.8% və kombinə edilmiş – 5.6%, terminal -3.5% təşkil edir.

Şərh: Anesteziyadan az istifadə olunması hamiləlik zamanı psixoprofilaktik tədbirlərin aparılması və ya doğuş prosesinin demedikalizasiyası ilə bağlı ola bilər.

Göstərici 17. Doğuş şöbəindən digər şöbələrə (reanimasiya, cərrahiyyə) köçürülən xəstələrin sayı (ümumi doğum sayından)

Doğuşların ümumi sayından (375424) yalnız 177 (0,05%) xəstənin digər stasionar şöbələrə köçürülməsi qeydə alınmışdır.

2017-ci il – 57 [ümumi doğuş sayının (93213) 0,06%-i]

2018-ci il – 45 [ümumi doğuş sayının (96628) 0,04%-i]

2019-cu il –38 [ümumi doğuş sayının (97229) ~0.04%-i]

2020-ci il – 37 [ümumi doğuş sayının (88354) 0,04%-i]

Şərh: Göstərici, demək olar ki, stabildir. Bu da onu göstərir ki, müəssisələrdə xidmət səviyyəsi qənaətbəxşdir və lazım olduqda, mütəxəssislər mərkəzdən yerlərə ezam olunur.

Köçürülmələrə səbəb kimi aşağıdakılar qeyd olunmuşdur: doğuş fəaliyyətinin vaxtından əvvəl doğuşla nəticələnməyən spontan başlanması (30), orta ağırlıqlı, ağır preeklampsiya və HELLP sindromu (9), hamiləlik dövründə aşağı ətraf venalarının varikoz genəlməsi, hamiləliyi, doğuşu və zahılıq dövrünü ağırlaşdıran anemiya (14), anamnezində dölsüzlük olan qadınların hamiləliyinin gedişi üzərində müşahidə, hamiləliyi, doğuşu və zahılıq dövrünü ağırlaşdıran psixi pozğunluqlar və sinir sistemi xəstəlikləri, zahılıq dövründə qanaxmalar (3), anada əməliyyatdan sonrakı çapıq; 2020-ci ildə isə dəqiqləşdirilməmiş lokalizasiyalı koronavirus infeksiyası (B34,2) və kovid – (U07.1)-3 pasiyent, hərbi əməliyyatlar nəticəsində digər növ partlayışlarla və ya qəlpələrlə törənmiş zədələnmələr (1), dəqiqləşdirilməmiş bağırsağ keçməməzliyi və s. diaqnozlar əlavə olunmuşdur.

Diqqət cəlb edən məqamlar:

Əksər hallarda, əsas diaqnoz kimi “ Ənsə gəlişində spontan doğuş” və Elektiv qeysəriyyə kəsiyi əməliyyatı qeyd olunduğu halda, köçürülmənin heç bir səbəbi qeyd olunmamışdır.

Göstərici 18. Əsas diaqnoz (İCD main) “Doğuş” olduqda məlumat bazasında qeyd olunan ağırlaşmaların sayı/faizi

Hesabat müddəti ərzinə cəmi **23274** ağırlaşma halı qeyd olunmuşdur. Bu isə ümumi doğuşların orta hesabla **6.2%**-ni təşkil edir.

2017-ci il – 5861[ümumi doğuş sayının (93213) 6.2%-i]

2018-ci il – 6389 [ümumi doğuş sayının (96628) 6.6%-i]

2019 -cu il – 6093[ümumi doğuş sayının (97229) 6.2%-i]

2020-ci il – 4931[ümumi doğuş sayının (88354) 5.6%-i]

Ən çox qeyd olunan ağırlaşmalar:

O42 Döl qişalarının vaxtından əvvəl cırılması ilə bağlı hallar -1296+780+675+=**2751**

O69 Göbək ciyəsinin patoloji vəziyyəti ilə ağırlaşmış doğuşlar və dölazadətme - 875+740+203=**1818**

O36 Dölün digər dəqiqləşdirilmiş və ya ehtimal olunan patoloji halları ilə anaya tibbi yardım göstərilməsi (dölün anaya tibbi yardım göstərilməsini tələb edən artıq dərəcədə böyüməsi – 934, bətn daxili hipoksiyası- 343, rezus – izoimmunizasiya- 126) – 425+613+383+362=**1783**

Diqqəti cəlb edən məqam: dölün anaya tibbi yardım göstərilməsini tələb edən artıq dərəcədə böyüməsi müşahidə olunur 934 -52% (illərə müvafiq olaraq –256+302+199+177). Bundan dolayı yolla ananın düzgün qidalanmamasını göstərə bilər və antenatal dövrdə hamiləyə qayğının korreksiyasını tələb edir.

O33 Dölün və çanağın ölçülərinin uyğunsuzluğu ilə əlaqədar anaya göstərilən tibbi yardım

O32 Dölün dəqiqləşdirilmiş və ya ehtimal edilən köndələn vəziyyəti ilə bağlı anaya göstərilən tibbi yardım

O22 Hamiləlik zamanı venoz ağırlaşmalar

O34.2 Uşaqlığın anaya tibbi yardım göstərilməsini tələb edən əməliyyatdan sonrakı çapıği

Ana və döl üçün təhlükəli olan digər vəziyyətlər

O14 Preeklampsiya və eklampsiya **362**

O45 Ciftin vaxtından qabaq ayrılması –**332**

O72 Doğuşdan sonrakı qanaxma –**217**

23274 ağırlaşma hallarında cəmi **12397** halda müdaxilə aparılmışdır: onlardan cəmi 79%-də (**9815**) qadında Qeysəriyyə kəsiyi əməliyyatı qeyd olunmuşdur. Qalanlarda isə uşaqlıq boşluğunun əl ilə müayinəsi, cift qalığının əllə çıxarılması, mamalıq cırıqlarının bərpası, epiziotomiya, qişaların süni cırılması ilə doğuşun induksiyası kimi digər kiçik əməliyyatlar aparılmışdır.

- Qeyd olunan ağırlaşmalardan bəziləri hələdə düzgün kodlaşdırılmamışdır
- Aşağıdakı hallarda isə vəziyyətlər yanaşı gedən xəstəliklər əvəzinə ağırlaşma halı kimi kodlaşdırılmışdır və ya ümumiyyətlə heç birinə aidiyyəti yoxdur, məsələn:

Kod	Xəstəlik	Say
D25	Uşaqlığın leyomioması	44
H 52	Refraksiya və akkomodasiya pozulmaları	156
B16	Virus hepatitlər	80
Z 35	Anamnezində dölsüzlük olan qadınların hamiləliyinin gedişi üzərində müşahidə	572

Göstərici 19. Əsas diaqnoz (İCD main) "Doğuş" olduğda məlumat bazasında qeyd olunan yanaşı xəstəliklər

Bazada yanaşı xəstəlik kimi təqdim edilmiş cəmi **70396** hal vardır. Bu isə ümumi doğuşların orta hesabla **18.7%**-ni təşkil edir.

2017-ci il – 19222 [ümumi doğuş sayının (93213) 20.6%-i]

2018-ci il – 20030 [ümumi doğuş sayının (96628) 20.7%-i]

2019-cu il – 19247 [ümumi doğuş sayının (97229) 19.8%-i]

2020-ci il – 11897 [ümumi doğuş sayının (88354) 13.5%-i]

Qeydlərin təhlili göstərir: Məsələn, 2020-ci ildə

1. Ən çox qeyd olunan yanaşı xəstəliklər “O” sinfi üzrədir:

- *Hamiləliyi, doğuşu və zahılıq dövrünü ağırlaşdıran anemiya - 1698 (O99.0)*
- *Uşaqılığın anaya tibbi yardım göstərilməsini tələb edən əməliyyatdan sonrakı çapığı - 1666(O34.2)*
- *Döl qişalarının vaxtından əvvəl cırılması -1492(O42)*
- *Orta ağırlıqlı, ağır preeklampsiya (O14.0, O14.1, O14.9) -300*
- *Hamiləlik zamanı venoz ağırlaşmaları -252 (O22)*
- *Anaya tibbi yardımın göstərilməsini tələb edən rezus-izoimmunizasiya – (O36.0- O36.1)-206*
- *Ciftin vaxtından əvvəl ayrılması – 119(O45)*
- *Cift gəlişi(O44.0-O44.1) – 93*
- *Ananın digər rubrikalarda təsnif olunan, lakin hamiləlik, doğuş və zahılıq dövrünü ağırlaşdıran infeksiya və parazitər xəstəlikləri - 80 (O98.0,1,4,5,7,8)*
- *Miopiya və astiqmatizm – 234(H52.0,1, 2,6)*
- *Şəxsi anamnezdə digər xəstəliklər və patoloji hallar - 97(Z87.3,4,5)*
- *Piylənmə - 42(E 66, E 66.0,1,2, 9)*
- *Uşaqılığın leyomioması -23(D25.0,1,2,9)*
- *Kəskin və xroniki hepatitləri -14(B 16.0,1,9; B18.0,8;)*
- *COVID-19, virus təyin olundu (U 07.1), Dəqiqləşdirilməmiş lokalizasiyalı koronavirus infeksiyası(B34.2)-5*

2. Əksər hallarda yanaşı xəstəliklər düzgün kodlaşdırılmamışdır. Düzgün kodlaşdırılmamış yanaşı xəstəliklərin əksəriyyəti ağırlaşma xanasına aiddir və ya ümumiyyətlə heç birinə aidiyyəti yoxdur. Qeyd olunan yanaşı xəstəliklərin/vəziyyətlərin **11897**-dən **8634**-dü (73%) XBT-10-nun 15-ci sinfinə aiddir (Hamiləlik, doğuş və zahılıq dövrü - O sinfi). Bu isə qeyd olunan ağırlaşmaların sayının/faizinin alınan nəticədən daha çox olmasını göstərir və təhlilin etibarlılığını təmin etmir.

Məsələn:

- ✓ Döl qişalarının vaxtından əvvəl cırılması ilə bağlı hallar (O42) – 1492 halı ağırlaşma əvəzinə yanaşı xəstəlik kimi qeyd olunmuşdur.
- ✓ Dölün digər dəqiqləşdirilmiş və ya ehtimal olunan patoloji halları ilə əlaqədar anaya tibbi yardımın göstərilməsi (O 36) – cəmi – 685 hal; onlardan dölün artıq dərəcədə böyüməsi – 124, rezus-izoimmunizasiya- 206, bətn daxili hipoksiyası – 247, dölün qeyri-kafi böyüməsi – 78, dölün bətn daxili ölümü – 29-dur
- ✓ Dölün dəqiqləşdirilmiş və ya ehtimal qeyri-düzgün vəziyyəti ilə bağlı anaya göstərilən tibbi yardım (O32)-603 halı, ağırlaşma kimi kodlaşdırılmalıdır, lakin yanaşı xəstəlik kimi qeyd olunmuşdur.

- ✓ Orta ağırlıqlı preeklampsiya, ağır preeklampsiya (O14.0, O14.1, O14.9) 300 halda ağırlaşma əvəzinə yanaşı xəstəlik kimi qeyd olunmuşdur.
- ✓ Hamiləlik zamanı venoz ağırlaşmalar (O22.0, O22.1, 4,5,8,9)-252 hal ağırlaşma kimi kodlaşdırılmalıdır, lakin yanaşı xəstəlik kimi qeyd olunmuşdur.
- ✓ Qadın sonsuzluğu - 218(N97), halbuki doğuşdan sonra bu diaqnoz aktuallığını itirir.
- ✓ Ciftin vaxtından əvvəl ayrılması (O 45)-119 halda ağırlaşma əvəzinə yanaşı xəstəlik kimi qeyd olunmuşdur.

G)

Z37.0	Bir diri doğulmuş uşaq	1726
O42	Döl qişalarının vaxtından əvvəl cırılması ilə bağlı hallar	1491
O32	Dölün dəqiqləşdirilmiş və ya ehtimal qeyri-düzgün vəziyyəti ilə bağlı anaya göstərilən tibbi yardım	603
O14.0-14.1	Orta ağır, ağır preeklampsiya	300
O22	Hamiləlik zamanı venoz ağırlaşmalar	252
O 45	Ciftin vaxtından əvvəl ayrılması	119
N97	Qadın sonsuzluğu	218

UŞAQLARIN HOSPİTALİZASIYA NƏTİCƏLƏRİNİN TƏHLİLİ (0-18 yaş)

Cədvəl 24. Xəstə uşaqların cins, say günlərinə görə qruplaşdırılması (%)

Xəstəliklərin sinifləri	2017-ci il			2018-ci il			2019-ci il			2020-ci il		
	Kişi	qadın	cəmi	Kişi	qadın	cəmi	Kişi	qadın	cəmi	Kişi	qadın	cəmi
AB – İnfeksiyon xəstəlikləri	11,3	12,7	11,9	10,3	11,5	10,8	9,8	10,8	10,2	7,3	8,5	7,8
C – Yeni törəmələr	1,2	1,5	1,3	1,2	1,3	1,2	1,1	1,3	1,2	1,7	2,0	1,8
D – Qanyaradıcı orqanların xəstəlikləri	0,8	0,8	0,8	0,9	0,7	0,8	0,9	0,7	0,8	0,7	0,5	0,6
E – Endokrin sistemin xəstəlikləri	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,3	1,5	1,4	1,3	1,4	1,4
F - Psixopozğunluqlar	3,9	0,8	2,7	3,9	0,8	2,7	4,0	1,4	3,0	5,2	1,6	3,8
G - Sinir sisteminin xəstəlikləri	4,5	4,0	4,3	4,9	4,6	4,7	8,5	8,9	8,7	7,8	8,3	8,0
H – Gözün xəstəlikləri	2,3	1,5	2,0	2,1	1,4	1,8	2,4	1,5	2,0	2,5	1,6	2,1
I – Qandövrənə sisteminin xəstəlikləri	1,7	0,7	1,3	1,8	0,7	1,3	1,4	0,6	1,1	1,4	0,6	1,0
J - Tənəffüs orqanlarının xəstəlikləri	33,5	37,3	35,0	34,5	38,6	36,1	33,0	36,7	34,5	26,1	30,4	27,8
K - Həzm sisteminin xəstəlikləri	9,5	10,2	9,7	9,0	9,5	9,2	8,0	8,5	8,2	8,7	9,5	9,0
L - Dəri xəstəlikləri	1,6	1,9	1,7	1,6	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,6	1,7	1,6
M - Sümük-əzələ sisteminin xəstəlikləri	1,0	0,6	0,8	1,0	0,7	0,9	1,3	0,8	1,1	1,5	0,8	1,2
N - Sidik-cinsiyyət sisteminin xəstəlikləri	7,4	2,5	5,5	7,6	2,4	5,6	7,9	2,5	5,8	10,0	2,8	7,2
O - Hamiləlik, doğuş və zahılıq dövrü	0	12,7	4,9	0	12,6	4,9	0	10,6	4,1	0	14,5	5,6
P – Perinatal halları	4,4	4,7	4,5	4,8	5,2	4,9	4,4	5,2	4,7	5,5	6,4	5,8

Q – Anadangəlmə anomaliyalar	4,6	2,1	3,7	4,5	2,4	3,7	5,2	2,8	4,2	5,3	2,7	4,3
R - Simptomlar	1,1	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,3	1,3	1,3	1,3	1,2	1,3
ST - Travmalar, zəhərlənmələr	4,4	3,4	4,0	4,4	3,4	4,0	3,9	2,9	3,5	4,6	2,8	3,9
VWXZ - Digər	5,4	0,2	3,4	4,9	0,2	3,1	4,1	0,3	2,6	7,4	2,7	5,6
Cəmi	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Cədvəl 24-dən göründüyü kimi bütün yaş qrupları üzrə uşaqlar arasında ən çox hospitalizasiya sayı tənəffüs orqanlarının xəstəliklərində müşahidə olunmaqla, ümumilikdə 2020-ci il ərzindəki bütün hospitalizasiyaların 27,8%-ni təşkil etmişdir. İkinci yeri Həzm sisteminin xəstəlikləri ilə əlaqədar hospitalizasiyalar (9,0%), üçüncü yeri isə Sinir sisteminin xəstəlikləri ilə bağlı hospitalizasiyalar (8,0%) təşkil etmişdir. Həmçinin 4 illik besabata əsasən Sinir sisteminin xəstəlikləri qrupunda 4,3% -dən 8%-ədək artım müşahidə olunur.

Tableau proqramının hərtərəfli analizinə görə bir sıra diaqnozlar üzrə göstəricilərin artımı qeydə alınmışdır; 6-13 yaş qrupunda “Dəqiqləşdirilməmiş ensefalopatiya” diaqnozu halları 160-dan (2017-ci ildə), 946 hala qədər (2020-ci ildə) artmışdır. Eləcə də bu diaqnoz üzrə 14-18 yaş kateqoriyasında 2017-ci illə müqayisədə, 2020-ci ildə göstəricilər 240-dan 434-ə qədər artmışdır. Hər iki halda oğlanlar qızlardan daha çox xəstələnirlər.

1-5 yaş qrupunda “Generalizə olunmuş idiopatik epilepsiya və epileptik sindromlar” diaqnozu ilə göstəricilər 2017 - ci illə müqayisədə 2020-ci ildə 137-dən 221-ədək artmış; 6-13 yaş qruplarında 197-dən 1036-yədək artmış və 14-18 yaş qrupunda isə 141-dən 422-yədək artmışdır. Bu hala da qızlara nisbətən oğlanlarda daha tez-tez rast gəlinir.

2017 - ci illə müqayisədə 2020 - ci ildə -Hamiləlik, doğuş və zahılıq dövrü sinifi üzrə göstəricilərin, 4,9%-dən - 5,6%-ə qədər artımı müşahidə olunur. Təəssüf ki, bu hal 14-18 yaşlı qızların erkən nikahı, doğuşları və onların nəticələri ilə bağlıdır.

Həmçinin Digər qrup üzrə məlumatlar 3,4%-dən 5,6%-ə qədər artmışdır, bu da 2020-ci ildə COVID-19 pandemiyası ilə bağlıdır.

Cədvəl 24a . 14-18 yaş qrupuna aid qızlar arasında O - Hamiləlik, doğuş və zahılıq dövrü üzrə hospitalizasiya edilənlərin sayı

Əsas diaqnoz	2017 il	2020 il
Ənsə gəlişində spontan doğuş	3435	2905
Elektiv Keysəriyyə kəsiyi əməliyyatı ilə doğuş	442	769
Abort təhlükəsi	206	126
Təcili (Keysəriyyə kəsiyi) ilə doğuş	204	352
Doğuş fəaliyyətinin vaxtından əvvəl doğuşla nəticələnməyən vaxtından əvvəl spontan başlanması	139	115
Hamiləliyin tam 37 həftəliyinə qədər olan dövrdə yalançı doğuş sancıları	110	116

Cədvəl 24a-dan aydın olur ki, 14-18 yaş qrupuna aid qızların orqanizmi ana olmaq üçün tam hazır deyil. Məhz bu səbəbdən Təcili (Keysəriyyə kəsiyi) ilə (2017-ci ildə 204 hal, 2020-ci ildə 352 hal) və ya Elektiv Keysəriyyə kəsiyi əməliyyatı ilə doğuşun tamamlanmasına gətirib çıxarır (2017-ci ildə 442 hal, 2020-ci ildə 769 hal).

Cədvəl 25. Xəstə uşaqların cins və orta çarpayı günlərinə görə qruplaşdırılması

Xəstəliklərin sinifləri	2017-ci il			2018-ci il			2019-ci il			2020-ci il		
	Kişi	qadın	cəmi	Kişi	qadın	cəmi	Kişi	qadın	cəmi	Kişi	qadın	cəmi
AB – İnfeksiyon xəstəlikləri	6,7	6,3	6,6	6,2	5,7	6,0	5,7	5,1	5,5	6,0	6,0	6,0

C - Yenitörəmələr	20,0	16,6	18,5	21,1	17,9	19,7	15,7	14,1	15,0	14,5	12,7	13,7
D – Qanyaradıcı orqanların xəstəlikləri	8,4	9,7	8,9	8,3	9,4	8,7	9,7	8,8	9,4	8,8	10,6	9,4
E – Endokrin sistemin xəstəlikləri	5,7	7,0	6,2	5,6	6,8	6,0	5,7	8,1	6,7	6,3	7,5	6,8
F – Psixi pozğunluqlar	8,1	18,6	9,2	11,9	26,3	13,7	12,6	22,2	14,3	12,2	22,1	13,8
G – Sinir sisteminin xəstəlikləri	11,4	11,9	11,6	11,4	12,3	11,8	12,3	13,0	12,6	11,5	11,4	11,5
H - Gözün xəstəlikləri	3,9	5,2	4,3	3,9	5,5	4,4	4,3	5,5	4,7	3,4	5,0	3,9
I – Qan dövranı sisteminin xəstəlikləri	6,5	12,2	7,7	6,5	11,5	7,4	6,0	11,4	7,2	5,1	11,7	6,5
J - Tənəffüs orqanlarının xəstəlikləri	7,1	6,9	7,0	6,7	6,6	6,7	6,6	6,3	6,5	5,5	5,6	5,5
K - Həzm sisteminin xəstəlikləri	5,1	5,5	5,2	5,1	5,4	5,3	4,7	4,6	4,7	3,8	4,4	4,0
L - Dəri xəstəlikləri	5,1	5,0	5,1	5,4	5,2	5,3	5,6	5,6	5,6	5,2	5,1	5,1
M - Sümük-əzələ sisteminin xəstəlikləri	6,2	8,7	6,9	6,2	8,2	6,8	6,0	9,2	6,9	4,4	7,6	5,1
N - Sidik-cinsiyyət sisteminin xəstəlikləri	2,9	10,0	4,1	3,1	10,7	4,4	3,8	14,7	5,6	2,3	10,3	3,5
O - Hamiləlik, doğuş və zahılıq dövrü		4,2	4,2		4,2	4,2		4,1	4,1		3,7	3,7
P – Perinatal halları	7,2	7,1	7,1	7,5	7,7	7,6	6,9	7,0	6,9	6,5	6,4	6,5
Q – Anadangəlmə anomaliyalar	6,4	9,7	7,2	8,0	11,5	8,8	7,0	10,9	8,0	5,4	8,6	6,2
R - Simptomlar	7,5	7,2	7,4	7,8	7,9	7,8	6,6	6,7	6,6	5,4	5,7	5,5
ST - Travmalar, zəhərlənmələr	6,9	6,3	6,7	6,7	5,9	6,4	6,7	5,9	6,4	7,1	5,9	6,7
VWXZ - Digər	1,7	7,6	1,9	1,9	7,5	2,1	2,1	9,2	2,5	2,9	8,5	4,0
Cəmi	6,5	6,9	6,6	6,6	6,9	6,8	6,7	7,1	6,9	5,9	6,6	6,2

Cədvəl 25-dən göründüyü kimi bütün yaş qrupları üzrə uşaqların orta çarpayı günlərinin sayı ən çox yeni törəmələrdə (2018-ci ildə 19,7 gün), psixi xəstəliklərdə (2018-ci ildə 13,7 gün) və sinir sistemi ilə bağlı xəstəliklərdə (2018-ci ildə 11,8 gün) qeydə alınmışdır.

Xəstələrin cinsindən asılı olaraq orta çarpayı günlərinin sayında fərq müşahidə olunmuşdur. Psixi xəstəlikləri, qan dövranı orqanlarının və sidik –cinsiyyət sisteminin xəstəlikləri üzrə qız uşaqlarının orta çarpayı günlərinin sayı oğlanlara nəzərən daha çox olmuşdur.

Cədvəl 26. Xəstə uşaqların və orta çarpayı günlərinin sayını göstərən stasionarlar

Xəstəxanalar	2017 il		2020 il	
	Cəmi	Orta çarpayı sayı	Cəmi	Orta çarpayı sayı
Sumqayıt Uşaq Xəstəxanası	12 544	3,5	11 208	2,8
Ə. Qarayev adına 2 nömrəli Klinik Uşaq Xəstəxanası	7 046	4,6	4 129	4,4
6 nömrəli Uşaq kliniki Xəstəxanası	5 621	5,4	3 964	5,7
K.Fərəcova adına Elmi-Tədqiqat Pediatriya İnstitutu	5 441	6,8	4 231	7,3
1 nömrəli Uşaq Yoluxucu Xəstəlikləri Xəstəxanası	3 452	5,7	2 119	4,5
5 nömrəli Uşaq Yoluxucu Xəstəxanası	3 449	5,1	2 917	4,8
7 nömrəli Uşaq Yoluxucu Xəstəxanası	2 685	4,4	1 515	5,9
"Respublika Psixiatriya Xəstəxanası" publik hüquqi şəxsi	2 616	5	2 336	10,7

"Kliniki Tibbi Mərkəz" publik hüquqi şəxs	2 547	5,1	761	6,8
8 nömrəli Birləşmiş Uşaq Xəstəxanası	1 904	6,1	919	5,8
	-	-	-	-
Cəmi	116 792	6,6	95 955	6,2

Cədvəl 26-da orta çarpayı günlərinin sayı daha çox Respublika Psixiatriya Xəstəxanasında (10,7 gün 2020 ildə), daha az isə Sumqayıt Uşaq Xəstəxanasında (2,8 gün 2020 ildə) qeydə alınmışdır.

Cədvəl 27. Dörd il ərzində olan cərrahi müdaxilələr

Kod	Cərrahiyyə əməliyyatının adı	2017 il		2018 il		2019 il		2020 il	
		dövlət	özəl	dövlət	özəl	dövlət	özəl	dövlət	özəl
64.0	Sünnət	3405	205	3803	149	4903	244	5477	173
28.3	Adenoidektomiya ilə birlikdə tonzillektomiya	3211	368	3253	588	2935	676	1267	233
47.0	Appendektomiya	2865	311	3109	343	3210	359	2419	94
28.2	Adenoidektomiya aparılmadan tonzillektomiya	2080	239	2385	220	2011	145	820	89
28.6	Tonzillektomiya aparılmadan adenoidektomiya	1484	462	1646	546	1555	454	609	211
53.0	Qasıq yırtığının digər bir tərəfli bərpası	988	4	1081	13	1053	12	718	29
53.02	Çəp qasıq yırtığının digər və açıq bərpası	664	284	707	312	696	297	560	45
62.5	Orxiopeksiya	634	246	618	259	708	275	457	106
74.1	Aşağı servikal Keysəriyyə kəsiyi əməliyyatı	593	28	727	56	806	83	969	88
53.00	Qasıq yırtığının bir tərəfli bərpası, başqa cür müəyyən edilməyib	561	41	562	41	546	45	416	11
		-	-	-	-	-		-	
	cəmi	22955	3914	25025	4594	25803	5632	19623	2993

Cədvəl 27-dən göründüyü kimi uşaqlar arasında əməliyyat daha çox dövlət tibb müəssisələrində həyata keçirilmişdir. Dörd il ərzində aparılan əməliyyatlar arasında daha çox Sünnət, Adenoidektomiya ilə birlikdə tonzillektomiya və Appendektomiyaya rast gəlinmişdir .

3 TÖVSIYƏLƏR

- 1) Stasionar fəaliyyəti hərtərəfli təhlil etmək üçün respublikanın bütün dövlət və özəl xəstəxanalarından baza məlumatlarının dəqiq və tam şəkildə qeydə alınması məqsədəuyğundur;

- 2) AZS – 066 sayılı statistik kartanın bütün xana məlumatlarının tam olaraq bazaya daxil edilməsinə diqqət yetirilməlidir;
- 3) Bazada olan səhvlərin aradan qaldırılması məqsədilə AZS – 066 sayılı statistik məlumatların bazaya daxil edilmə qaydaları mütəmadi olaraq aidiyyəti işçilərə izah edilməli və nəzarətdə saxlanılmalıdır.
- 4) **Uzunmüddətli tendensiyaya nəzarət etmək məqsədilə bu cür təhlilin hər dörd ildən bir aparılması əhəmiyyətlidir.**

4.QEYDLƏR

- 1) Hesabatda yazılanların asan qavranılması üçün “xəstə qeydləri” termini əvəzinə “xəstə” terminindən istifadə olunmuşdur;
- 2) Xəstəlik sinifləri XBT-10-da göstərildiyi kimi qeyd olunmuş və düzəlişlər aparılmamışdır;
- 3) Bəzi stasionarlar fərqli adlar ilə təkrar daxil edildiyi üçün təhlil zamanı islah olunmuşdur;
- 4) Bir sıra cədvəllərdə (ilk 20-lik və s.) cəmi rəqəmlər uyğun gəlmir. Səbəbi isə həmin cədvəllərdə boz rəngli gizlin sütun və sıraların yer alması ilə izah olunur;
- 5) Bir çox vacib göstəricilərin bazaya tam həcmdə daxil olunmaması təhlili məhdudlaşdırmışdır.